

CYNGOR SIR CEREDIGION COUNTY COUNCIL

<u>Adroddiad i'r:</u>	Pwyllgor Trosolwg a Chraffu Cymunedau Iachach
<u>Dyddiad y cyfarfod:</u>	11 Mawrth 2024
<u>Teitl:</u>	Y Strategaeth Dai Leol – Cynllun Gweithredu
<u>Pwrpas yr adroddiad:</u>	Er gwybodaeth ac er mwyn cyflwyno manylion ynghylch cyflawni'r Strategaeth Dai Leol

Y rheswm pam fod y Pwyllgor Craffu wedi gofyn am yr wybodaeth:

Er mwyn cael gwybodaeth ynghylch y Cynllun Gweithredu a ddatblygwyd ar gyfer y Strategaeth Dai Leol – Tai i Bawb (2023 – 2028)

Cefndir

Diben y Strategaeth Dai Leol yw amlinellu gweledigaeth glir ar gyfer tai yn y sir, ynghyd â'r blaenoriaethau allweddol sy'n nodi ac yn ymateb i'r heriau sy'n wynebu'r sir dros y pum mlynedd nesaf, 2023-2028.

Mae'r Strategaeth yn cydnabod y rhan hollbwysig y mae tai yn ei chwarae o ran dylanwadu ar iechyd a llesiant unigolion, teuluoedd, a'r gymuned ehangach ac mae'n parhau i ystyried yr iaith Gymraeg a'r diwylliant Cymreig. Mae'n bwysig ein bod ni'n deall ac yn ystyried anghenion a dewisiadau cenedlaethau'r dyfodol, a sut y gallwn sicrhau ein bod yn darparu ar eu cyfer. Rydym angen tai y gellir eu haddasu, ac sy'n gallu cynnal pobl ar wahanol adegau yn ystod eu bywydau. Bydd hyn yn gymorth mawr i sicrhau poblogaeth iachach, ochr yn ochr â defnydd gwell o'r stoc tai bresennol, a safonau ac amodau byw gwell.

Mae angen i ni ddarparu tai o safon sydd wedi'u lleoli mewn mannau addas a fydd yn ei gwneud hi'n bosib i bobl fyw gartref am gyfnod hwy; gallai hyn greu cymunedau mwy cydnerth a chysylltiedig, a dylai gael ei gweld fel rhan allweddol o gyflawni'r weledigaeth a nodwyd yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015. Yn ogystal mae'r Strategaeth yn parhau i ystyried strategaethau lleol, yn benodol Strategaeth Gorfforaethol Ceredigion a'r Strategaeth Llesiant Gydol Oes.

Y Sefyllfa Bresennol

Er mwyn cyflawni ein Strategaeth Dai Leol, rydym wedi nodi y bydd y camau gweithredu a'r mesurau a nodwyd yn cael eu monitro drwy'r Bartneriaeth Tai Leol a, lle bo'n berthnasol, y Pwyllgor Trosolwg a Chraffu. Bydd y gwaith monitro hwn yn seiliedig ar Gynllun Gweithredu.

Mae'r cynllun yn amlygu'r amcanion a nodwyd yn y Strategaeth Dai Leol, ynghyd â'r camau gweithredu a'r manylion ynghylch sut rydym yn rhagweld y byddai hyn yn cael ei gyflawni. Mae gan bob pwynt gweithredu fesur neu fesurau clir a fydd yn ein cynorthwyo i gyflawni'r canlyniadau a ddymunir. O ganlyniad, cyflwynir y Cynllun Gweithredu a ddatblygwyd i'r Pwyllgor Craffu. Rydym yn cydnabod nad oes modd i'r Tîm Tai gyflawni'r Strategaeth Dai a'r camau gweithredu ar ei ben ei hun ac felly mae gweithio mewn partneriaeth wedi'i nodi'n glir yn y Cynllun.

Rhagwelir y bydd y Cynllun Gweithredu'n cael ei adolygu, ei addasu a'i ddiweddarau'n flynyddol drwy gydol cyfnod y Strategaeth. Y bwriad yw cyflwyno'r adroddiad cynnydd cyntaf i'r Bartneriaeth Tai Strategol ym mis Ebrill 2024.

Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol:

Ni ddatblygwyd Asesiad Effaith Integredig ar gyfer y Cynllun Gweithredu. Fodd bynnag, mae Asesiad Effaith Integredig yn ei le ar gyfer y Strategaeth Dai ei hun.

Crynodeb o'r Asesiad Effaith Integredig: Gweler yr Asesiad Effaith Integredig ar gyfer y Strategaeth Dai Leol.

Hirdymor:

Cydweithio:

Cynnwys:

Atal:

Integreiddio:

Argymhelliad / Argymhellion:

Er gwybodaeth yn unig.

Rhesymau dros y penderfyniad:

Enw Cyswllt:

Llŷr Hughes / Cerys Purches-Phillips

Swydd:

Rheolwr Corfforaethol – Gwasanaethau Tai / Uwch Swyddog Tai – Strategaeth a Monitro

Dyddiad yr Adroddiad:

15/01/2024

Acronymau:

Amherthnasol

TAI I BAWB — Cynllun Gweithredu (2023 tan 2028)

CYNYDDU'R CYFLENWAD A GWELLA CYFLWR TAI

1.1 Darparu tai sy'n ateb anghenion ein cymunedau

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Gweithio gyda phartneriaid i ddatblygu llety i fynd i'r afael ag anghenion a thueddiadau newydd			
Sicrhau bod y Grant Tai Cymdeithasol yn cael ei wario i ddatblygu cynlluniau newydd drwy ddefnyddio'r Cynllun Datblygu Rhaglenni. Defnyddio'r Gofrestr Tai a chydweithio ag asiantaethau partner i gael y data cywir a datblygu atebion priodol er mwyn gwneud y defnydd gorau o'r stoc bresennol.	Uwch Swyddog Tai — Tai Fforddiadwy Uwch Swyddog Tai — Strategaeth a Monitro	<ul style="list-style-type: none"> Yr arian a wariwyd Nifer a math yr unedau a ddatblygwyd	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Nodi safleoedd a sicrhau bod modd eu datblygu, gan gynnwys tai fforddiadwy			
Sicrhau bod safleoedd newydd a ddatblygir yn cynnwys eiddo fforddiadwy drwy ddefnyddio cytundebau Adran 106.	Rheolwr Polisi Cynllunio	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr unedau fforddiadwy sydd wedi'u hadeiladu	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Gwneud y mwyaf o'r ffrydiau ariannu sydd ar gael i adeiladu tai fforddiadwy			
Gwerthuso'r cynnyrch tai fforddiadwy sydd ar gael ar hyn o bryd er mwyn gwneud y mwyaf o'r opsiynau a'r mentrau newydd.	Uwch Swyddog Tai — Tai Fforddiadwy	<ul style="list-style-type: none"> Yr amrywiaeth o ddeiliadaethau tai fforddiadwy sydd ar gael 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Cynyddu'r ystod o ddeiliadaethau opsiynau tai fforddiadwy, gan gynnwys perchentyaeth cost isel er mwyn i bobl allu aros yn y sir			
Cyflawni'r Cynllun Tai Cymunedol	Rheolwr Polisi Cynllunio	<ul style="list-style-type: none"> Nifer y cartrefi a sicrhawyd drwy'r cynllun 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Parhau i ddarparu Tai Fforddiadwy Disgownt Wrth Werthu sy'n cynnig lles cynllunio	Rheolwr Polisi Cynllunio Uwch Swyddog Tai — Tai Fforddiadwy	<ul style="list-style-type: none"> 20% o'r holl unedau yn rhai fforddiadwy Yr amrywiaeth o ddeiliadaethau tai fforddiadwy sydd ar gael 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Defnyddio cyllid grant (Cronfa Datblygu Tir ac Adeiladau) i gynyddu'r cyflenwad o dai fforddiadwy	Uwch Swyddog Tai — Tai Fforddiadwy	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr unedau a ddarparwyd drwy'r Gronfa Datblygu Tir ac Adeiladau 	Blwyddyn 1
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD /	MESURAU	AMSERLEN
Cydweithio â phartneriaid a grwpiau cymunedol i ddarparu tai fforddiadwy trwy ddefnyddio asedau sydd mewn dwylo cyhoeddus			
Cydweithio â'n Hadran Ystadau i adolygu'r asedau sydd yn nwylo'r Cyngor	Rheolwr Corfforaethol– Tai	<ul style="list-style-type: none"> % yr adolygiadau a gwblhawyd ar asedau sydd yn nwylo'r Cyngor 	Blwyddyn 1
<u>Cynnydd:</u>			
Cydweithio â'r Bwrdd Iechyd i adolygu'r asedau sydd yn nwylo'r Bwrdd Iechyd	Uwch Swyddog Tai — Tai Fforddiadwy	<ul style="list-style-type: none"> % yr adolygiadau a gwblhawyd ar asedau sydd yn nwylo'r Bwrdd Iechyd 	Blwyddyn 2
<u>Cynnydd:</u>			
Ystyried sefydliadau cyhoeddus a grwpiau cymunedol eraill sydd ag asedau	Uwch Swyddog Tai — Tai Fforddiadwy Uwch Swyddog Tai — Strategaeth a Monitro	<ul style="list-style-type: none"> Adolygiad wedi'i gwblhau 	Blynnyddoedd 3-5
<u>Cynnydd:</u>			
Cefnogi'r Hwylusydd Tai Gwledig a grwpiau cymunedol i fynd i'r afael â'r prinder tai fforddiadwy mewn cymunedau gwledig			
Parhau i ddatblygu a hyrwyddo Ymddiriedolaethau Tir Cymunedol yn y Sir	Uwch Swyddog Tai — Tai Fforddiadwy Uwch Swyddog Tai — Strategaeth a Monitro Hwylusydd Tai Gwledig	<ul style="list-style-type: none"> Cynnal cyfarfod â'r Hwylusydd Tai Gwledig Ymgysylltu â'r Gymuned 	Blwyddyn 1
<u>Cynnydd:</u>			
Casglu data ychwanegol am gymunedau er mwyn bwydo i mewn i gynlluniau a strategaethau yn y dyfodol, gan ddadorchuddio anghenion tai cudd	Hwylusydd Tai Gwledig	<ul style="list-style-type: none"> Anghenion ychwanegol wedi'u nodi 	Blynnyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Ystyried y dystiolaeth o ddylanwad ail gartrefi yn y sir a chymryd camau			
Cyflwyno'r premiwm uwch ar ail gartrefi	Rheolwr Corfforaethol - Refeniw ac Aseidiadau Ariannol	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr ail gartrefi sydd wedi'u cofnodi 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Ystyried symiau gohiriedig a phremiymau treth y cyngor er mwyn hwyluso datblygiadau a chynlluniau cymunedol yn y dyfodol			
Defnyddio'r cyllid sydd ar gael i ddatblygu'r Cynllun Tai Cymunedol	Rheolwr Corfforaethol - Refeniw ac Aseidiadau Ariannol Rheolwr Polisi Cynllunio	<ul style="list-style-type: none"> Yr arian a wariwyd Nifer yr eiddo a brynwyd drwy'r Cynllun Tai Cymunedol 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Monitro incwm yn y dyfodol a datblygu cynlluniau ychwanegol	Uwch Swyddog Tai — Tai Fforddiadwy Uwch Swyddog Tai — Strategaeth a Monitro	<ul style="list-style-type: none"> Y cynlluniau ychwanegol sydd wedi'u datblygu 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Ystyried adolygu lefelau'r premiwm ar dreth y cyngor yn achos eiddo gwag hirdymor ac ail gartrefi a hynny i gynorthwyo'r nod o ddod ag eiddo gwag hirdymor yn ôl i gael eu defnyddio unwaith eto ac i gynyddu'r cyflenwad o dai fforddiadwy a gwneud cymunedau lleol yn fwy cynaliadwy			
Cyflwyno'r premiymau uwch ar Dreth y Cyngor ar gyfer eiddo gwag	Rheolwr Corfforaethol - Refeniw ac Asesiadau Ariannol	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr eiddo gwag sy'n cael eu defnyddio eto 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Cyflwyno'r premiymau uwch ar Dreth y Cyngor ar gyfer ail gartrefi	Rheolwr Corfforaethol - Refeniw ac Asesiadau Ariannol	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr ail gartrefi sydd wedi'u cofnodi 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Cefnogi'r economi leol a chontractwyr lleol trwy Bolisi Caffael y Cyngor			
Cynnal digwyddiad ymgysylltu blynyddol i gynyddu nifer y Contractwyr sydd ar Fframwaith y Cyngor ar gyfer Grantiau	Uwch Swyddog Tai - Addasiadau ac Effeithlonrwydd Ynni	<ul style="list-style-type: none"> Nifer y Contractwyr ar Fframwaith y Cyngor 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Ystyried trefniadau caffael amgen ar gyfer grantiau ac addasiadau	Uwch Swyddog Tai - Addasiadau ac Effeithlonrwydd Ynni Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig	<ul style="list-style-type: none"> Gwella'r opsiynau sydd ar gael er mwyn gwneud gwaith addasu 	Blynyddoedd 1–2
<u>Cynnydd:</u>			

CYNYDDU'R CYFLENWAD A GWELLA CYFLWR TAI

1.2 Sicrhau bod trigolion yn byw mewn llety o ansawdd da, addas a chynaliadwy

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Ymgysylltu â phartneriaid i godi safonau trwy nodi safonau tai gwael			
Adolygu'r Cylch Gorchwyl ar gyfer y Grŵp Llywio Landlordiaid	Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Adolygiad wedi'i gwblhau 	Blwyddyn 1
<u>Cynnydd:</u>			
Cynnal Grwpiau Llywio Landlordiaid yn rheolaidd	Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Cyfarfodydd chwarterol wedi'u cynnal 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Nodi partneriaid rheng-flaen addas a chyflwyno pecyn addysg	Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr atgyfeiriadau a dderbyniwyd oddi wrth bartneriaid 	Blwyddyn 2
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Gweithio gyda landlordiaid a pherchnogion tai i nodi a dileu peryglon risg uchel (HHSRS Categori 1) i wella safonau tai			
Adolygu gwefan Cyngor Sir Ceredigion er mwyn sicrhau bod gwybodaeth gyfredol ar gael	Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Adolygiad wedi'i gwblhau Nifer y Peryglon Categori 	Blwyddyn 1
<u>Cynnydd:</u>			
Hyrwyddo bod y Benthyciadau Gwella Cartrefi ar gael	Uwch Swyddog Tai — Tai Fforddiadwy	<ul style="list-style-type: none"> Nifer y Benthyciadau Gwella Cartrefi a roddwyd 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Cynnal y Fforwm Landlordiaid yn rheolaidd	Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Cyfarfodydd wedi'u cynnal ddwywaith y flwyddyn 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Cynorthwyo cymunedau i gael cyllid a chyngor er mwyn gwella effeithlonrwydd ynni eu cartrefi a defnyddio llai o danwydd			
Hyrwyddo'r Cynllun ECO4 er mwyn sicrhau bod preswylwyr yn ymwybodol o'r cyfleoedd cyllid sydd ar gael	Uwch Swyddog Tai - Addasiadau ac Effeithlonrwydd Ynni	<ul style="list-style-type: none"> Nifer y datganiadau a roddwyd 	Blynyddoedd 1–2
<u>Cynnydd:</u>			
Archwilio cyfleoedd a chynlluniau cyllido amgen i sicrhau bod cartrefi'n effeithlon o ran ynni	Uwch Swyddog Tai - Addasiadau ac Effeithlonrwydd Ynni	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr aelwydydd sydd wedi derbyn cyngor ynghylch gwneud y mwyaf o incwm a gwella effeithlonrwydd ynni 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Gweithio gyda phartneriaid i wella effeithlonrwydd thermol yn y stoc tai a lleihau tloedi tanwydd			
Gwella'r eiddo Tai Cymdeithasol presennol i Safon Ansawdd Tai Cymru	Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig	<ul style="list-style-type: none"> % yr eiddo y bernir eu bod yn cydymffurfio 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Gwneud y mwyaf o'r cyfleoedd cyllido a'r darpariaethau gorfodi i sicrhau bod anheddau gwag yn cael eu defnyddio eto			
Adolygu a diweddarau'r Cynllun Gweithredu Eiddo Gwag	Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Adolygiad wedi'i gwblhau 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Archwilio'r posibilrwydd o ddefnyddio'r Gronfa Gorfodi Eiddo Gwag er mwyn cymryd camau gorfodi addas i sicrhau bod eiddo'n cael eu defnyddio eto	Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Cyfanswm y cyllid a sicrhawyd Nifer yr eiddo gwag sy'n cael eu defnyddio eto 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Parhau i hyrwyddo'r Benthyciadau ar gyfer Eiddo Gwag	Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Nifer y benthyciadau a roddwyd 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Parhau i hyrwyddo'r Cynllun Eiddo Gwag Cenedlaethol a datblygu unrhyw gynlluniau eraill sy'n addas	Uwch Swyddog Tai — Tai Fforddiadwy Uwch Swyddog Tai — Strategaeth a Monitro	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr unedau sy'n cael eu defnyddio eto Y cynlluniau newydd sydd wedi'u nodi a'u datblygu 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Gweithio gyda landlordiaid cymdeithasol cofrestredig a phartneriaid eraill i ddefnyddio'r stoc tai gwag trwy drefniadau prynu neu brydlesu			
Gweithio gyda landlordiaid cymdeithasol cofrestredig a phartneriaid eraill drwy'r Gweithgor Eiddo Gwag.	<p>Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai</p> <p>Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig</p>	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr eiddo gwag sy'n cael eu defnyddio eto 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Sicrhau bod landlordiaid yn bodloni gofynion deddfwriaethau trwy fesurau gorfodi cadarn			
Adolygu'r Polisi Gorfodi Tai	Rheolwr Tîm — Y Sector Rhentu Preifat a Thai Fforddiadwy	<ul style="list-style-type: none"> Adolygiad wedi'i gwblhau 	Blwyddyn 1
<u>Cynnydd:</u>			
Cymryd camau gorfodi addas i fynd i'r afael â pheryglon	Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr ymyriadau gorfodi a gwblhawyd Nifer y peryglon a ddilëwyd 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Sicrhau bod holl dai amlfeddiannaeth cymwys y sir wedi'u trwyddedu			
Adolygu'r Ffioedd a Chostau	Rheolwr Tîm - Y Sector Rhentu Preifat a Thai Fforddiadwy	<ul style="list-style-type: none"> Adolygiad wedi'i gwblhau 	Blwyddyn 1
<u>Cynnydd:</u>			
Nodi'r tai amlfeddiannaeth didrwydded a chymryd camau i'w rheoleiddio	Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Nifer y trwyddedau a gyflwynwyd % y Trwyddedau Tai Amlfeddiannaeth a gyflwynwyd heb amodau Nifer y tai amlfeddiannaeth didrwydded a archwiliwyd 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Cynnal cynlluniau trwyddedu ychwanegol priodol ar gyfer tai amlfeddiannaeth a safleoedd carafanau preswyl			
Cwblhau'r adolygiad o'r Cynllun Trwyddedu Ychwanegol	Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Adolygiad wedi'i gwblhau Gweithredu camau gweithredu'r Cynllun Trwyddedu Ychwanegol 	Blwyddyn 1
<u>Cynnydd:</u>			
Cydweithio â phartneriaid i barhau i drwyddedu safleoedd carafanau preswyl	Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai	<ul style="list-style-type: none"> % y safleoedd sydd wedi'u trwyddedu 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Ehangu Cynllun Prydlesu Cymru i wella'r ddarpariaeth o lety rhent fforddiadwy			
Ystyried cyfleoedd i hyrwyddo Cynllun Prydlesu Cymru	Uwch Swyddog Tai - Opsiynau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Hyrwyddo wedi'i wneud 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Sicrhau bod rhagor o eiddo'n rhan o Gynllun Prydlesu Cymru yn unol â thargedau Llywodraeth Cymru	Uwch Swyddog Tai - Opsiynau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr eiddo sy'n rhan o'r cynllun 	Blynyddoedd 1 - 5
<u>Cynnydd:</u>			
Gweithio gyda phartneriaid i ddarparu ystod o addasiadau i gefnogi byw'n annibynnol a rhyddhau o'r ysbyty			
Adolygu a symleiddio gweithdrefnau drwy gydweithio â phartneriaid er mwyn darparu ystod o addasiadau a chynorthwyo i ryddhau cleifion o'r ysbyty	Uwch Swyddog Tai - Addasiadau ac Effeithlonrwydd Ynni	<ul style="list-style-type: none"> Adolygiad wedi'i gwblhau 	Blwyddyn 1
<u>Cynnydd:</u>			
Gweithio gyda phartneriaid, gan gynnwys contractwyr, er mwyn cwblhau addasiadau mewn modd amserol	Uwch Swyddog Tai - Addasiadau ac Effeithlonrwydd Ynni	<ul style="list-style-type: none"> % yr addasiadau a gwblhawyd o fewn y dyddiadau targed Nifer yr addasiadau a gwblhawyd 	Blwyddyn 1
<u>Cynnydd:</u>			
Gwella'r Gofrestr Tai Hygyrch er mwyn gwneud y mwyaf o gyfleoedd	Uwch Swyddog Tai — Strategaeth a Monitro	<ul style="list-style-type: none"> Y nifer sydd wedi'u dyrannu o'r Gofrestr Tai Hygyrch 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			

2. CEFNOGI TRIGOLION YN EU CARTREFI A’U CYMUNEDAU EU HUNAIN

2.1 Sicrhau bod digartrefedd yn ddigwyddiad prin, byr, nad yw’n digwydd eto

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Gweithio i atal digartrefedd trwy amrywiaeth o ymyriadau			
Adolygu a gwneud y defnydd mwyaf posib o gyllid dros dro Llywodraeth Cymru er mwyn atal digartrefedd	Rheolwr Tîm - Opsiynau a Chymorth Tai Uwch Swyddog Tai - Opsiynau Tai Uwch Swyddog Tai - Strategaeth a Monitro	<ul style="list-style-type: none"> • Yr arian a wariwyd yn sgil cyllid Llywodraeth Cymru • Nifer yr aelwydydd sydd wedi’u hatal rhag wynebu digartrefedd • Nifer yr aelwydydd sydd wedi symud i lety addas • Yr aelwydydd digartref sydd wedi’u rhoi mewn tai cymdeithasol 	Blynyddoedd 1 – 5
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Sicrhau bod llety dros dro yn addas			
Adolygu ac adnewyddu'r trefniadau rheoli a phrydlesu ar gyfer llety dros dro	Uwch Swyddog Tai - Opsiynau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Adolygiad wedi'i gwblhau 	Blwyddyn 1
<u>Cynnydd:</u>			
Cynnal safonau a chydymffurfiaeth yn y llety dros dro	Uwch Swyddog Tai - Opsiynau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr adolygiadau a wnaed o ran addaswydd llety dros dro 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Ystyried darparu llety dros dro addas ar gyfer grwpiau dewisol	Uwch Swyddog Tai - Opsiynau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Adolygiad wedi'i gwblhau 	Blynyddoedd 2–3
<u>Cynnydd:</u>			
Datblygu gwasanaethau i reoli pontio cyflym i denantiaethau			
Parhau â'r broses llywodraethu fewnol er mwyn mabwysiadu'r Cynllun Ailgartrefu Cyflym yn swyddogol	Rheolwr Tîm - Opsiynau a Chymorth Tai	<ul style="list-style-type: none"> Y Cynllun Ailgartrefu Cyflym wedi'i fabwysiadu'n llwyr 	Blwyddyn 1
<u>Cynnydd:</u>			
Gweithredu'r Cynllun Ailgartrefu Cyflym a mynd i'r afael â'r camau gweithredu sydd yn y cynllun	Rheolwr Tîm - Opsiynau a Chymorth Tai	<ul style="list-style-type: none"> Monitro canlyniadau'r Cynllun Ailgartrefu Cyflym 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Adolygu'r Polisi Dyraniadau Cyffredin yn sgil gofynion a deddfwriaeth sy'n newid			
Adolygu'r Polisi Dyraniadau Cyffredin a mynd i'r afael â'r newidiadau yn y galw a'r deddfwriaeth drwy ymgynghori a dilyn y broses llywodraethu	Uwch Swyddog Tai — Strategaeth a Monitro	<ul style="list-style-type: none"> Adolygiad wedi'i gwblhau a'r polisi wedi'i weithredu 	Blynyddoedd 1–2
<u>Cynnydd:</u>			

2. CEFNOGI TRIGOLION YN EU CARTREFI A’U CYMUNEDAU EU HUNAIN

2.2 Darparu cymorth amserol a phriodol i gynnal byw’n annibynnol

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Hyrwyddo’r holl opsiynau ariannu sydd ar gael ar gyfer landlordiaid, tenantiaid a pherchen-feddianwyr i wella eu cartrefi			
Datblygu rhaglen dreigl o ddatganiadau i’r wasg, gan gydweithio â phartneriaid	Uwch Swyddog Tai - Addasiadau ac Effeithlonrwydd Ynni	<ul style="list-style-type: none"> Nifer y grantiau / benthyciadau a roddwyd 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Sicrhau presenoldeb mewn digwyddiadau perthnasol er mwyn hyrwyddo’r cyfleoedd cyllido	Pob Swyddog	<ul style="list-style-type: none"> Presenoldeb mewn digwyddiadau 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Darparu cymorth, cyngor a chefnogaeth i denantiaid, landlordiaid a pherchen-feddianwyr i godi safonau ar draws pob deiliadaeth			
Sicrhau bod preswylwyr Ceredigion yn cael cyngor addas am eu hawliau	Pob Swyddog	<ul style="list-style-type: none"> Nifer y tenantiaid a gefnogwyd i aros yn eu cartrefi a chynnal eu tenantiaethau 	Blynyddoedd 1-5
<u>Cynnydd:</u>			
Sicrhau bod gwefan Cyngor Sir Ceredigion yn cynnwys y wybodaeth ddiweddaraf	Pob Swyddog	<ul style="list-style-type: none"> Nifer y tenantiaid a gefnogwyd i aros yn eu cartrefi a chynnal eu tenantiaethau 	Blynyddoedd 1– 5
<u>Cynnydd:</u>			
Cyfeirio pobl at Safonau Tai a Rhentu Doeth Cymru, pan fo hynny'n briodol	Uwch Swyddog Tai - Digartrefedd Uwch Swyddog Tai - Safonau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr atgyfeiriadau a wnaed / a dderbyniwyd Nifer y canlyniadau cadarnhaol 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Datblygu a hyrwyddo atebion cymorth ar gyfer tenantiaid gan alluogi mynediad i gymorth cynnar er mwyn cynnal tenantiaethau			
Ail-gomisiynu'r Gwasanaethau Cymorth yn unol â'r Rhaglen Cymorth Tai a gyhoeddwyd	Uwch Swyddog Tai - Cymorth Tai	<ul style="list-style-type: none"> Rhaglen wedi'i hail-gomisiynu yn unol â dyraniad Grant Cymorth Tai Llywodraeth Cymru i Geredigion 	Blwyddyn 1
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Galluogi pobl i symud i lety arall pan fydd yn briodol ac yn ymarferol i wneud hynny			
Gwneud y defnydd mwyaf o gyllid er mwyn annog pobl i symud ymlaen	Uwch Swyddog Tai - Opsiynau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Cyfanswm y cyllid a ddefnyddiwyd Nifer y bobl a symudodd ymlaen yn llwyddiannus 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Gwneud y mwyaf o Gynllun Prydlesu Cymru er mwyn cymryd mantais lawn o'r cyllid	Uwch Swyddog Tai - Opsiynau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr unedau a gofnodwyd ar Gynllun Prydlesu Cymru 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Meithrin cysylltiadau â'r sector rhentu preifat er mwyn sicrhau bod gymaint â phosib o gyfleoedd ar gael i breswylwyr symud i lety rhentu preifat	Uwch Swyddog Tai - Opsiynau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr aelwydydd digartref a gynorthwywyd i gael llety preifat 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Hyrwyddo ac adolygu'r Cynllun Gwarantu Rhent	Uwch Swyddog Tai - Opsiynau Tai	<ul style="list-style-type: none"> Nifer y gwarantau rhent a 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Datblygu'r Gofrestr Tai Hygyrch er mwyn sicrhau bod pobl yn cael eu paru â'r llety mwyaf addas posib	Uwch Swyddog Tai — Strategaeth a Monitro	<ul style="list-style-type: none"> Y nifer sydd wedi'u dyrannu o'r Gofrestr Tai Hygyrch 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Parhau i ddefnyddio'r Gofrestr Tai a'r Polisi Dyraniadau Cyffredin i sicrhau bod pobl yn cael eu paru â'r llety mwyaf addas a'r cyfleoedd gorau i symud ymlaen, a hynny y tro cyntaf	Uwch Swyddog Tai — Strategaeth a Monitro	<ul style="list-style-type: none"> Y nifer sydd wedi'u dyrannu o'r Gofrestr Tai Hygyrch 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			

Y CAM GWEITHREDU A DISGRIFIAD	Y SWYDD / SWYDDOG CYFRIFOL	MESURAU	AMSERLEN
Ceisio cefnogi cynlluniau sy'n galluogi pobl i barhau i fyw'n annibynnol yn eu cartrefi a'u cymunedau eu hunain			
Parhau i ariannu a chefnogi cynlluniau addas	Uwch Swyddog Tai - Addasiadau ac Effeithlonrwydd Ynni	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr ymyriadau a gwblhawyd 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Gwneud y mwyaf o'r cyfleoedd am grantiau er mwyn sicrhau bod pobl yn cael eu rhyddhau'n ddiogel o'r ysbyty	Uwch Swyddog Tai - Addasiadau ac Effeithlonrwydd Ynni Uwch Swyddog Tai — Safonau Tai Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig	<ul style="list-style-type: none"> Y cyllid a wariwyd ar addasiadau, gan gynnwys Grantiau Addasiadau Ffisegol / Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Hyrwyddo mynediad i wasanaethau cymorth trwy'r Porth Cymorth Tai mewnol			
Codi ymwybyddiaeth gyda gweithwyr proffesiynol ynghylch y llwybrau addas i gael cymorth tai	Uwch Swyddog Tai - Cymorth Tai	<ul style="list-style-type: none"> Nifer yr atgyfeiriadau a dderbyniwyd gan amrywiaeth o 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			
Sicrhau bod y wybodaeth ar y wefan yn gyfredol	Uwch Swyddog Tai - Cymorth Tai	<ul style="list-style-type: none"> Nifer y bobl a gefnogwyd drwy'r Porth Cymorth Tai 	Blynyddoedd 1–5
<u>Cynnydd:</u>			

TAI I BAWB

PARTNERIAID

Barcud
Uned 4
Parc Busnes Pont Steffan
Llanbedr Pont Steffan
SA48 7HH

Ffôn: 0345 606 7654
gwefan: www.barcud.cymru

Caredig Ltd
43 Walter Road
Abertawe
SA1 5PN

Ffôn: 01792 460192
gwefan: www.caredig.co.uk

Cyngor Sir Ceredigion
Penmorfa
Aberaeron
SA43 0PA

Ffôn: 01545 570881
gwefan: www.ceredigion.gov.uk
www.ceredigionhousingoptions.cymru

Tai Wales & West
Cwrt y Llan
Castell Newydd Emlyn
SA38 9AB

Ffôn: 01239 712000
gwe: www.wwha.co.uk

Mae'r ddogfen hon ar gael yn Gymraeg neu yn Saesneg. Os hoffech gael y ddogfen hon yn Saesneg neu mewn fformat arall, megis print bras neu gefndir lliw, cysylltwch â cerys.purches-phillips@ceredigion.gov.uk

CYNNWYS

Cyflwyniad	4
Ffeithiau Allweddol	6
Cyflawniadau Allweddol	8
Ein Nod	11
Cynyddu'r cyflenwad a gwella cyflwr tai	12
* Darparu tai sy'n ateb anghenion ein cymunedau	
Sicrhau bod trigolion yn byw mewn llety o ansawdd da, addas a chynaliadwy	14
* Cefnogi trigolion yn eu cartrefi a'u cymunedau eu hunain	16
* Sicrhau bod digartrefedd yn ddigwyddiad prin, byr, nad yw'n digwydd eto	
* Darparu cymorth amserol a phriodol i gynnal byw'n annibynnol	18
Y Darlun Mawr	20
Rhoi Ein Strategaeth Ar Waith	26
Papurau Tystiolaeth	27
Rhestr Termau	42

CYFLWYNIAD

Croeso i'n Strategaeth Dai newydd sy'n amlinellu gweledigaeth a chynlluniau Ceredigion ar gyfer tai yn y sir dros y pum mlynedd nesaf, 2023-2028. Mae Tai i Bawb yn gosod sylfaen gadarn ar gyfer mynd i'r afael â'r blaenoriaethau sy'n wynebu gwasanaethau tai a gwasanaethau sy'n gysylltiedig â thai yng Ngheredigion.

Nod y Strategaeth yw mynd i'r afael â'r anghenion a'r blaenoriaethau sy'n wynebu'r sir ar gyfer y blynyddoedd 2023-2028 sydd hefyd yn cynnwys yr effaith ar yr iaith Gymraeg a'i diwylliant y cydnabyddwn y gellir eu cefnogi trwy ddatblygiadau tai priodol. Mae tai yn chwarae rhan hollbwysig o ran dylanwadu ar iechyd a llesiant trigolion Ceredigion. Mae'n bwysig ein bod yn ystyried galwadau cenedlaethau'r dyfodol, eu hanghenion a'u dewisiadau, a sut y gallwn sicrhau ein bod yn darparu ar eu cyfer wrth lunio'r Strategaeth hon.

Gyda phrisiau tai uchel ac incwm isel, mae Ceredigion yn anfforddiadwy i lawer, gan ei gwneud yn anoddach i brynwyr am y tro cyntaf a phobl leol aros yn eu cymunedau. Yn ogystal, mae gan lawer o'r stoc tai gyfraddau effeithlonrwydd ynni isel, ac mae hyn ynghyd ag incwm isel yn golygu bod llawer o aelwydydd yn wynebu tlodi tanwydd.

Gyda phoblogaeth sy'n heneiddio, mae arnom angen tai y gellir eu haddasu, a all gynnal pobl ar wahanol adegau yn ystod eu bywydau. Bydd hyn yn gymorth mawr i sicrhau poblogaeth iachach, ochr yn ochr â defnydd gwell o'r stoc tai presennol, safonau ac amodau byw gwell, a chefnogi pobl yn eu cartrefi eu hunain, sydd i gyd yn flaenoriaeth.

Gall gwella ansawdd tai sydd wedi'u lleoli'n addas ei gwneud hi'n bosibl i bobl fyw gartref am gyfnod hwy, gyda'r posibilrwydd o greu cymunedau mwy cydnerth a chysylltiedig.

Mae'r Strategaeth Dai yn cysylltu â strategaethau a pholisïau eraill, gan gynnwys Strategaeth Gorfforaethol Cyngor Sir Ceredigion 2022-2027 a'r Strategaeth Gydol Oed a Llesiant 2021-2027.

Mae Strategaeth Gorfforaethol Ceredigion yn cynnwys pedwar amcan llesiant, sef:

- Hybu'r Economi, Cefnogi Busnesau a Galluogi Cyflogaeth
- Creu Cymunedau Gofalgar ac Iach
- Darparu'r Dechrau Gorau Mewn Bywyd a Galluogi Pobl o Bob Oed i Ddysgu
- Creu Cymunedau Cynaliadwy a Gwyrdd sydd Wedi'u Cysylltu'n Dda

Nod y Strategaeth Gydol Oed a Llesiant yw sicrhau'r canlynol:

- Dinasyddion o bob oed i gael ansawdd bywyd gwell.
- Gwell rhwydweithiau cymorth i deuluoedd a phobl mewn angen ledled y sir
- Gwell llesiant ac iechyd trwy ymyriadau effeithiol
- Cefnogi rhwydweithiau sefydledig o grwpiau cymunedol a gwirfoddol sy'n darparu cefnogaeth ataliol
- Gwell dewis o dai lleol ac ansawdd gwell iddynt

Mae'r Strategaeth Dai yn bwydo'n uniongyrchol i'r amcanion a gynhwysir yn y strategaethau, gan sicrhau synergeddau o ran ymagwedd a chyfeiriad.

Mae pandemig Covid-19 wedi gorfodi newid a heriau ar raddfa nas gwelwyd o'r blaen, ac mae materion pwysig wedi dod i'r amlwg. Mae'r heriau a wynebir yn cynnwys dirwasgiad economaidd, mynd i'r afael â'r argyfwng tai cenedlaethol ac ymateb i ddigartrefedd, gan barhau i ateb anghenion newydd Ceredigion yr un pryd. Mae tai yn chwarae rôl allweddol wrth sicrhau bod ein trigolion a'n cymunedau yn cael cyfleoedd i lwyddo yn wyneb yr heriau sydd o'n blaenau.

Mae'r Strategaeth hon yn parhau i fod yn ganolbwynt er mwyn i'r holl bartneriaid tai a gwasanaethau cysylltiedig allu nodi, cynllunio a chyflawni gwell darpariaeth gwasanaeth a gwella bywydau trigolion Ceredigion.

Y Cynghorydd Matthew Vaux - Partneriaethau, Gwasanaethau Tai, Cyfreithiol a Llywodraethu a Diogelu'r Cyhoedd

FFEITHIAU ALLWEDDOL

33,557

Cyfanswm yr anheddau, gan gynnwys carafanau a chartrefi symudol

1715

Anheddau sy'n ail gartrefi

3400

Unedau tai cymdeithasol a fforddiadwy ar gael i'w rhentu

80

Unedau o lety dros dro

1750

Aelwydydd wedi'u cofrestru ar y Gofrestr Tai Cyffredin (Ionawr 2023)

120

Ceisiadau i'r Gofrestr Tai Cyffredin bob mis, ar gyfartaledd

280

Gosodiadau Tai Cymdeithasol bob blwyddyn, ar gyfartaledd

322

Tai fforddiadwy ychwanegol, ers 2018

74%

Eiddo perchen-feddianwyr, y math mwyaf niferus o ddeiliadaeth yn y sir

9.4%

Llety rhent cymdeithasol yng Ngheredigion (16% yw cyfartaledd Cymru)

17%

Mewn llety rhent preifat yng Ngheredigion (14% yw cyfartaledd Cymru)

833

Eiddo gwag

FFEITHIAU ALLWEDDOL

690

Tai Amlfeddiannaeth Trwyddedadwy

47

Lleoliadau byw â chymorth

404

Unedau o lety Cynllun Gwarchod yng Ngheredigion

104

Unedau Cynllun Gofal Ychwanegol

£31,162

Incwm canolrif aelwydydd Ceredigion (CACI Paycheck 2021)

£262,535

Pris eiddo cyfartalog yng Ngheredigion (Medi 2022)

82.4%

Eiddo heb gyflenwad nwy o'r prif gyflenwad

24.9%

Cartrefi mewn tloidi tanwydd

11,407

Eiddo ar olew

CYFLAWNIADAU ALLWEDDOL

TAI I BAWB 2018—2023

£540,000

Wedi'i wario ar 10
benthyciad Troi Tai'n
Gartrefi

£510,853

Wedi'i wario ar 35
benthyciad Gwella Tai

£3.5m

Cronfa Cartrefi Cynnes
ar gyfer gwresogi ac
inswleiddio/uwchraddio

£511,982

Wedi'i ennill trwy
Gynllun Pwyslais ar yr
Incwm y Ganolfan
Cyngor ar Bopeth

£5.3m

Gwariant grantiau ar
gyfer addasiadau (CSC)

£495,813

Gwariant grantiau ar
gyfer addasu (LCC)

3500

Datganiadau ar gyfer
Cynllun Flex ECO ALI

£2.5m

Cyllid refeniw wedi'i
sicrhau trwy'r Gronfa
Adfywio Cymunedol ar
gyfer 2022/23

9

Gwobr wedi'i derbyn ar
gyfer Prosiectau
Effeithlonrwydd Ynni

25

Eiddo gwag wedi dod
yn ôl i ddefnydd

210

Unedau Tai
Cymdeithasol wedi'u
datblygu

£21.3m

Grant Tai Cymdeithasol a
wariwyd

56

Unedau o lety Gofal
Ychwanegol ar y safle
newydd Maes y Môr

Mae nifer y tai fforddiadwy a ddarperir yn cynyddu'n flynyddol, a rhagwelir y bydd y cynnydd sylweddol mewn cyllid yn cynnig modd i'r duedd hon gyflymu

	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Cartrefi Marchnad Cyffredinol net ychwanegol wedi'u caniatáu	1927	2080	2198	2112	2333	2413
Tai Fforddiadwy net ychwanegol wedi'u caniatáu	800 – 42%	838 – 40%	875 – 40%	829 – 39%	860 – 37%	901 – 37%
Cartrefi Marchnad cyffredinol net ychwanegol wedi'u cwblhau	1020	1104	1201	1753	1901	2048
Cartrefi Fforddiadwy net ychwanegol wedi'u cwblhau	432 – 42%	450 – 41%	494 – 41%	521 – 30%	640 – 34%	657 – 32%

Mae'r tabl uchod yn dangos y Data Monitro Tai Fforddiadwy

Fel Awdurdod Lleol, rydym wedi gweithio'n agos gyda datblygwyr a landlordiaid i ddarparu ystod o dai fforddiadwy yn y sir

Mae'r Awdurdod Lleol wedi defnyddio'r Grant Tai Cymdeithasol a'r Gronfa Gofal Canolraddol i gaffael llety o fewn y sir er mwyn datblygu eiddo arbenigol, gan weithio gyda phartneriaid lleol ac ar draws y Model Gydol Oed a Llesiant

Trwy ddefnyddio'r Polisi Dyraniadau Cyffredin a'r Polisiâu Gosodiadau Lleol ategol, mae'r holl ddyraniadau trwy'r Gofrestr Tai wedi sicrhau bod yr eiddo cywir wedi'i ddyrannu i'r teulu cywir, gan wneud y mwyaf o gyfleoedd i leihau maint a galluogi pobl i gadw eu hannibyniaeth

Dyraniadau Tai Cymdeithasol

2017/2018	2018/2019	2019/2020	2020/2021	2021/2022
262	314	267	278	338

Ers 2018, mae tua 2,500 o bobl wedi cael cymorth trwy'r Grant Cymorth Tai bob blwyddyn

Mae'r Awdurdod Lleol wedi cefnogi 61 o aelwydydd ffoaduriaid dros y 5 mlynedd diwethaf

Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl a roddwyd

Blwyddyn	Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl (DFG)	Mân addasiadau (SWS a C&R)	Cyfanswm	Cyfanswm gwariant
2017 - 18	120	125	245	
2018 - 19	143	149	292	
2019 - 20	136	135	271	
2020 - 21	67 (Covid)	61	128	
2021 - 22	127	128	255	
Cyfanswm	593	598	1191	£5,309,031.98

EIN NOD

EIN HER

"Bydd digon o lety addas a chynaliadwy ar gael i ateb anghenion trigolion nawr ac yn y dyfodol"

Mae'r heriau a wynebir gan y Gwasanaeth Tai yn parhau'n debyg i'r rhai a nodwyd yn y Strategaeth flaenorol ond wedi'u gwaethygu gan y dirwasgiad economaidd, newidiadau deddfwriaethol ac adfer yn dilyn pandemig Covid-19.

O ganlyniad, er gwaethaf llwyddiannau blaenorol, mae diffyg tai addas a fforddiadwy o ansawdd da yn parhau. Mae hyn, ynghyd â'r angen i fynd i'r afael â digartrefedd, a helpu'r rhai mwyaf agored i niwed yn ein cymdeithas, yn golygu bod angen buddsoddiad a gwaith sylweddol er mwyn mynd i'r afael â'r sefyllfa hon.

Bydd Cyngor Sir Ceredigion yn gweithio i sicrhau bod pobl leol a siaradwyr Cymraeg yn cael eu cefnogi er mwyn gallu parhau i fforddio byw yn eu cymunedau, gan gyfrannu at fywiogrwydd yr iaith Gymraeg a'i diwylliant.

Mae'r darlun cenedlaethol	ynghyd â materion lleol	yn creu heriau penodol i Geredigion	felly byddwn yn...
<p><u>Dirwasgiad Economaidd:</u></p> <p>Toriadau i'r gyllideb, llai o gyfleoedd ariannu, mwy o ddiweithdra, a chyflogau is</p>	<p>Costau tai uchel a chyflogau isel</p> <p>Poblogaeth sy'n heneiddio</p>	<p>Cyflenwad a galw</p> <p>Cyllid a fforddiadwyedd</p>	
<p><u>Newid deddfwriaethol:</u></p> <p>Pwerau a dyletswyddau cyfreithiol newydd</p>	<p>Digartrefedd</p> <p>Natur wledig y sir</p>	<p>Ansawdd</p>	<p>Cynyddu argaeledd cartrefi fforddiadwy a diogel sy'n golygu y gall preswylwyr gael mynediad at y cymorth cywir i gynnal annibyniaeth.</p>
<p><u>Adfer yn dilyn y pandemig:</u></p> <p>Cost deunyddiau, prinder sgiliau a llafur ac effaith fforddiadwyedd tai</p>	<p>Argaeledd trafndiaeth gwael</p> <p>Prinder sgiliau a llafur (Adeiladu)</p>	<p>Y math o dai a pha mor addas ydynt</p> <p>Cymorth</p>	

1. CYNYDDU'R CYFLENWAD A GWELLA CYFLWR TAI

1.1. Darparu tai sy'n ateb anghenion ein cymunedau

Nid oes gan Geredigion ystod ddigon eang o dai i ateb anghenion newidiol trigolion y sir. Mae'r sector tai cymdeithasol yn gymharol fach ac nid yw'n bodloni'r angen a nodwyd am eiddo un ystafell wely. Arweiniodd newidiadau yn y gorffennol mewn deddfwriaeth budd-daliadau at yr angen am dai un ystafell wely fforddiadwy a llety a rennir ar gyfer y rhai o dan 35 oed. Mae hyn yn arbennig o wir am breswylwyr llety dros dro, gan bwysleisio'r angen sylweddol am eiddo llai a'r camau pellach y mae angen eu cymryd mewn perthynas â Chynllun Pontio Ailgartrefu Cyflym.

Mae'r Asesiad o'r Farchnad Dai Leol yn rhagweld ymhellach y bydd maint cyfartalog aelwydydd yn parhau i ostwng. Er y disgwylir i gyfanswm poblogaeth Ceredigion barhau â'r duedd ar i lawr, mae'r lleihad ym maint aelwydydd yn golygu ein bod yn disgwyl gweld nifer cynyddol o aelwydydd y mae angen darparu llety iddynt.

Mae anghenion yn cael eu dylanwadu gan y canlynol:

- Costau uchel tai yn y sir - mae pris eiddo cyfartalog wedi cynyddu gan 42% ers Ionawr 2020
- Diffyg argaeledd opsiynau tai fforddiadwy addas, gan roi mwy o bwysau ar lety dros dro
- Sector tai cymdeithasol bach
- Prinder y math addas o eiddo
- Natur wledig y sir a chysylltiadau trafniadaeth gwael
- Cyfran uchel o ail gartrefi
- Tlodi tanwydd

Ar hyn o bryd mae'r Awdurdod yn adolygu ei ddarpariaeth sipsiwn-teithwyr yn unol â chanllawiau'r Llywodraeth, ac mae'n ofynnol iddo gytuno ar yr Asesiad Sipsiwn-Teithwyr gyda Llywodraeth Cymru.

Yn rhannol oherwydd pandemig Covid-19, mae galw uchel a chyflenwad cyfyngedig wedi gweld pwysau cynyddol yn cael eu rhoi ar dai yn y sir, gan achosi i brisiau tir a thai saethu i fyny. Roedd hyn yn ganlyniad uniongyrchol i'r cynnydd yn y galw ac, yn rhannol, i fwy o gyfleoedd i weithio o bell.

Mae nifer y bobl sy'n gweithio ym maes adeiladu yn y sir wedi gostwng dros y deng mlynedd diwethaf o 2,761 (8.6% o'r gweithlu) yn 2011 i 2,582 (8.5% o'r gweithlu) yn 2021. Yn gyffredinol, mae mentrau yn rhai bach neu ficro eu maint, sy'n golygu ei fod yn fwy anodd cystadlu am gontractau, yn enwedig contractau mawr. Gyda chyfyngiadau ar ddatblygu oherwydd materion yn ymwneud â ffosffadau a chostau ansefydlog deunyddiau, mae'r sector adeiladu a datblygu mewn sefyllfa wael ar hyn o bryd i allu darparu cartrefi ychwanegol yn y sir. Bydd y costau adeiladu uchel yn gwneud rhai cynlluniau tai yn anhyfyw, felly efallai y bydd angen ystyried dulliau adeiladu eraill.

Canlyniadau: Sut y byddwn yn gwybod ein bod wedi cyrraedd y nod

Bydd pobl yn cael tai sy'n briodol ar gyfer eu hanghenion

Digon o dai fforddiadwy i ateb anghenion

I gyrraedd y nod, byddwn yn:

Gweithio gyda phartneriaid i ddatblygu llety i fynd i'r afael ag anghenion a thueddiadau newydd

Nodi safleoedd a sicrhau bod modd eu datblygu, gan gynnwys tai fforddiadwy

Gwneud y mwyaf o'r ffrydiau ariannu sydd ar gael i adeiladu tai fforddiadwy

Cynyddu'r ystod o ddeiliadaethau opsiynau tai fforddiadwy, gan gynnwys perchentyaeth cost isel er mwyn i bobl allu aros yn y sir

Cydweithio â phartneriaid a grwpiau cymunedol i ddarparu tai fforddiadwy trwy ddefnyddio asedau sydd mewn dwylo cyhoeddus

Cefnogi'r Hwylusydd Tai Gwledig a grwpiau cymunedol i fynd i'r afael â'r prinder tai fforddiadwy mewn cymunedau gwledig

Ystyried y dystiolaeth o ddylanwad ail gartrefi yn y sir a gweithredu lle bo'n briodol

Ystyried symiau gohiriedig a phremiymau treth y cyngor er mwyn hwyluso datblygiadau a chynlluniau cymunedol yn y dyfodol

Ystyried adolygu lefelau'r Premiwm ar Dreth y Cyngor yn achos eiddo gwag hirdymor ac ail gartrefi a hynny i gynorthwyo'r o ddod ag eiddo gwag hirdymor yn ôl i gael eu defnyddio unwaith eto ac i gynyddu'r cyflenwad o dai fforddiadwy a gwneud cymunedau lleol yn fwy cynaliadwy

Cefnogi'r economi leol a chontractwyr lleol trwy Bolisi Caffael y Cyngor

Sut y byddwn yn mesur hyn:

Tystiolaeth o'r angen am dai

Nifer y cleientiaid o grwpiau penodol sydd wedi'u hailgartrefu mewn llety addas

Yr amrywiaeth o eiddo wedi'u datblygu ar safleoedd newydd

Nifer y tai fforddiadwy sydd wedi'u hadeiladu

Yr amrywiaeth o ddeiliadaethau opsiynau tai fforddiadwy sydd ar gael yn y sir

Nifer y safleoedd newydd a ddarparwyd

Nifer yr unedau tai fforddiadwy a gefnogir trwy gymhellion y Cyngor

1.2. Sicrhau bod trigolion yn byw mewn llety o ansawdd da, addas a chynaliadwy

Mae cyfran fawr o stoc tai Ceredigion yn hen, yn anodd eu gwresogi ac yn ddrud i'w gwella i fodloni'r safonau diogelwch ac effeithlonrwydd ynni cyfredol.

- Cyfran uchel o gartrefi cyn 1919 gydag effeithlonrwydd ynni gwael
- Pwysau ariannol cynyddol oherwydd stoc tai aneffeithlon o ran ynni/gwres ym mhob deiliadaeth sy'n arwain at fwy o broblem fforddiadwyedd ynghyd â phrisiau ynni sy'n codi
- Nifer uchel o eiddo gwag yn y sir
- Pwysau cynyddol ar y cymorth sy'n gysylltiedig â thai a'r ddarpariaeth gofal cymdeithasol oherwydd bod anghenion yn newid wrth i'r boblogaeth heneiddio
- Nifer uchel o dai amlfeddiannaeth

Ynghyd â'r argyfwng costau byw ac enillion is na'r cyfartaledd, mae Ceredigion yn lle rhy ddrud i fyw i lawer o bobl.

Canlyniadau: Sut y byddwn yn gwybod ein bod wedi cyrraedd y nod

Pobl yn byw mewn tai o ansawdd da

Pobl yn byw mewn cartrefi ynni effeithlon a fforddiadwy

Pobl yn byw mewn cartrefi sy'n addas ar gyfer eu hanghenion

I gyrraedd y nod, byddwn yn:

Ymgysylltu â phartneriaid i godi safonau trwy nodi safonau tai gwael

Gweithio gyda landlordiaid a pherchnogion tai i nodi a dileu peryglon risg uchel (HHSRS Categori 1) i wella safonau tai

Cynorthwyo cymunedau i gael cyllid a chyngor er mwyn gwella effeithlonrwydd ynni eu cartrefi a defnyddio llai o danwydd

Gweithio gyda phartneriaid i wella effeithlonrwydd thermol yn y stoc tai a lleihau tloidi tanwydd

Gwneud y mwyaf o'r cyfleoedd cyllido a'r darpariaethau gorfodi i sicrhau bod anheddau gwag yn cael eu defnyddio eto

Gweithio gyda landlordiaid cymdeithasol cofrestredig a phartneriaid eraill i ddefnyddio'r stoc tai gwag trwy drefniadau prynu neu brydlesu

Sicrhau bod landlordiaid yn bodloni gofynion deddfwriaethol trwy fesurau gorfodi cadarn

Sicrhau bod holl dai amlfeddiannaeth cymwys y sir wedi'u trwyddedu

Cynnal cynlluniau trwyddedu ychwanegol priodol ar gyfer tai amlfeddiannaeth a safleoedd carafanau preswyl

Ehangu Cynllun Prydlesu Cymru i wella'r ddarpariaeth o lety rhent fforddiadwy

Gweithio gyda phartneriaid i ddarparu ystod o addasiadau i gefnogi byw'n annibynnol a rhyddhau o'r ysbyty

Sut y byddwn yn mesur hyn:

Nifer yr atgyfeiriadau gan y sector iechyd a llesiant

Nifer y peryglon Categori 1 sydd wedi'u dileu

Nifer yr anheddau sydd wedi elwa o gael mesurau effeithlonrwydd thermol

Nifer yr aelwydydd sy'n derbyn yr incwm mwyaf posibl a chyngor ar effeithlonrwydd ynni

Nifer yr eiddo gwag sydd wedi dod yn ôl i ddefnydd

Nifer yr ymyriadau gorfodi a gyflawnwyd

Canran y trwyddedau tai amlfeddiannaeth a roddwyd heb amodau

Nifer y tai amlfeddiannaeth heb eu trwyddedu yr ymchwiliwyd iddynt

Nifer y trwyddedau a roddwyd

Nifer yr eiddo sydd wedi ymrwmo i Gynllun Prydlesu Cymru

Nifer y dyraniadau a wnaed o'r Gofrestr Pobl Hŷn

Nifer y dyraniadau a wnaed trwy'r Gofrestr Tai Hygyrch

Nifer yr eiddo hygyrch a ddarparwyd trwy ffrydiau ariannu Llywodraeth Cymru

Nifer yr addasiadau a gwblhawyd

2. CEFNOGI TRIGOLION YN EU CARTREFI A'U CYMUNEDAU EU HUNAIN

2.1. Sicrhau bod digartrefedd yn ddigwyddiad prin, byr, nad yw'n digwydd eto

Yn 2019 cyhoeddodd Llywodraeth Cymru strategaeth yn amlinellu'r weledigaeth "Cymru lle mae gan bawb gartref diogel sy'n ateb eu hanghenion ac yn cefnogi bywyd iach, llwyddiannus a ffyniannus. Cymru lle rydym yn gweithio gyda'n gilydd i atal digartrefedd a, lle na ellir ei atal, sicrhau ei fod yn ddigwyddiad prin, byr nad yw'n digwydd eto." Mae'n ofynnol i bob Awdurdod Lleol ddatblygu Cynllun Pontio Ailgartrefu Cyflym i gyflawni'r weledigaeth hon. Mae'r Cynllun yn rhan o'r Strategaeth Dai ac yn ffocws ar gyfer lleihau tai dros dro.

Bydd y Cynllun Pontio Ailgartrefu Cyflym yn canolbwyntio ar y canlynol:

- Atal digartrefedd
- Osgoi ddigartrefedd rhag digwydd eto
- Gwella perthnasoedd â'r sector rhentu preifat
- Tyfu Cynllun Prydlesu Cymru

Mae'r galw ar y gwasanaethau digartrefedd wedi cynyddu dros y blynyddoedd diwethaf ac mae disgwyl iddo gynyddu ymhellach. Mae'r pandemig wedi cynnig modd i'r Awdurdod Lleol gael gwell dealltwriaeth o raddfa digartrefedd, ynghyd ag anghenion cymorth heb eu hateb. Cyfeiriad Llywodraeth Cymru yw lleihau digartrefedd, ac mae newidiadau mewn deddfwriaeth yn cael eu datblygu i gefnogi'r nodau.

Fel y nodwyd yn flaenorol, gydag enillion is na'r cyfartaledd, mae trigolion Ceredigion hefyd yn wynebu prisiau tai a rhenti uwch na'r cyfartaledd. Cafodd pandemig Covid-19 effaith fawr ar y farchnad dai a fforddiadwyedd tai yn lleol. Mae'r cynnydd yn y galw ynghyd â'r stoc cyfyngedig wedi achosi 'ffyniant' tai bach yn y sir, gan arwain at gynnydd mewn rhenti. Mae cyfraddau Lwfans Tai Lleol yn annigonol i fodlon rhenti'r farchnad yng Ngheredigion. Mae'r gwasanaeth digartrefedd hefyd wedi gweld cynnydd mewn achosion o droi allan trwy hysbysiadau. Awgrymir y gellir priodoli hyn, yn rhannol, i gyflwyno Deddf Rhentu Cartrefi Cymru 2016.

Mae'r galw am Daliadau Tai Dewisol wedi cynyddu'n ddiweddar. Rhaid aros i weld sut y bydd y dirwasgiad economaidd yn effeithio ar y gwasanaeth digartrefedd.

Canlyniadau: Sut y byddwn yn gwybod ein bod wedi cyrraedd y nod

Digartrefedd yn cael ei atal, lle bo modd

Pobl mewn llety dros dro am gyfnod mor fyr â phosibl

Pobl yn cael eu cefnogi i symud i lety addas a diogel

I gyrraedd y nod, byddwn yn:

Gweithio i atal digartrefedd trwy amrywiaeth o ymyriadau

Sicrhau bod llety dros dro yn addas

Datblygu gwasanaethau i reoli pontio cyflym i denantiaethau

Adolygu'r Polisi Dyraniadau Cyffredin yn sgîl gofynion a deddfwriaeth sy'n newid

Sut y byddwn yn mesur hyn:

Nifer yr aelwydydd lle mae digartrefedd yn cael ei atal

Nifer yr aelwydydd sy'n symud i lety addas

Nifer yr adolygiadau o addasrwydd llety dros dro

Symud ymlaen i'r model Ailgartrefu Cyflym

Nifer y diwrnodau a dreuliwyd mewn llety dros dro

Datblygu gwasanaethau cymorth Ymyriad Amser Allweddol / Tai yn Gyntaf i reoli'r pontio cyflym i denantiaethau ar gyfer cleientiaid cymhleth

2.2. Darparu cymorth amserol a phriodol i gynnal byw'n annibynnol

Mae darparu cymorth i bobl o bob oed yn her sylweddol. Mae newid mewn demograffeg, poblogaeth sy'n heneiddio a disgwyliad oes hwy, ynghyd ag effaith camddefnyddio sylweddau, iechyd meddwl gwael a cham-drin domestig, wedi arwain at angen cynyddol am gymorth tai ar gyfer cleientiaid agored i niwed er mwyn atal argyfwng tai.

Yn ogystal â'r uchod, mae anghenion llety yn newid o ganlyniad i'r canlynol:

- Y tebygolrwydd o gael tai cymdeithasol, gyda chyfran sylweddol is o stoc tai cymdeithasol
- Y cynnydd yng nghostau rhedeg aelwydydd
- Mwy o awydd am annibyniaeth yn hwyrach mewn bywyd

Mae'r Grant Cynnal Tai yn elfen allweddol o gyflawni'r nod uchod. Gall ymyrraeth gynnar atal pobl rhag dod yn ddigartref, sefydlogi eu sefyllfa dai neu helpu pobl a allai fod yn ddigartref i ddod o hyd i lety. Mae hyn yn sicrhau, yn gyffredinol, bod pobl yn cael eu cefnogi i gael y cartrefi cywir, gyda'r cymorth cywir er mwyn gallu byw'n annibynnol, gan fodloni un o nodau allweddol y Strategaeth Gydol Oed a Llesiant.

Unwaith eto, wrth i'r argyfwng costau byw barhau, mae'r effaith yn debygol o gael ei themlo yn yr ardal hon.

Canlyniadau: Sut y byddwn yn gwybod ein bod wedi cyrraedd y nod

Gall pobl gael mynediad at y cymorth cywir i fyw'n annibynnol yn eu cymunedau eu

I gyrraedd y nod, byddwn yn:

Hyrwyddo'r holl opsiynau ariannu sydd ar gael ar gyfer landlordiaid, tenantiaid a pherchen-feddianwyr i wella eu cartrefi

Darparu cymorth, cyngor a chymorth i denantiaid, landlordiaid a pherchen-feddianwyr i godi safonau ar draws pob tenantiaeth

Datblygu a hyrwyddo atebion cymorth ar gyfer tenantiaid gan alluogi mynediad i gymorth cynnar er mwyn cynnal tenantiaethau

Galluogi pobl i symud i lety arall pan fydd yn briodol ac yn ymarferol i wneud hynny

Ceisio cefnogi cynlluniau sy'n galluogi pobl i barhau i fyw'n annibynnol yn eu cartrefi a'u cymunedau eu hunain

Hyrwyddo mynediad i wasanaethau cymorth trwy'r Porth Cymorth Tai mewnol

Sut y byddwn yn mesur hyn:

Nifer y grantiau a'r benthyciadau a roddwyd

Nifer y bobl sy'n cael cymorth i godi safonau tai yn eu cartrefi

Nifer y tenantiaid a gefnogir i aros yn eu cartrefi a chynnal tenantiaethau

Nifer y bobl sy'n cael eu hailgartrefu trwy'r Gofrestr Tai Cyffredin

Nifer y bobl sy'n cael cymorth i ddod o hyd i lety arall

Nifer y bobl sy'n cael grantiau i aros yn eu cartrefi a'u cymunedau eu hunain

Nifer y bobl a gefnogir trwy'r Grant Cymorth Tai

Nifer yr atgyfeiriadau a dderbynnir gan amrywiaeth o wasanaethau

Y DARLUN MAWR

Bydd y tai cywir yn y lle cywir yn golygu y gall pobl barhau i fod yn annibynnol ac aros yn eu cymunedau am gyfnod hwy, gan gefnogi'r iaith Gymraeg a'i diwylliant. Bydd Strategaeth Dai 2023-2028 yn ceisio gwireddu hyn trwy ystyried y darlun ehangach, a sut mae gweithio gyda gwasanaethau eraill yn effeithio ar dai yn lleol ac yn genedlaethol.

Mae **Strategaeth Gorfforaethol 2022-2027** wedi cael ei datblygu trwy ymgysylltu â thrigolion a dadansoddi tystiolaeth. Dangosodd yr ymgysylltu trylwyr hyn, ynghyd â'r Cynllun Llesiant Lleol, fod tai fforddiadwy yn bryder ac yn flaenoriaeth amlwg i'r cyhoedd. Mae'r weledigaeth a'r amcanion llesiant corfforaethol i'w gweld isod:

Mae Cyngor Sir Ceredigion yn darparu gwasanaethau cyhoeddus cynaliadwy a dwyieithog sy'n cynnig gwerth am arian er mwyn cynnal economi gref, amgylchedd iach a hyrwyddo llesiant ein pobl a'n cymunedau.

Amcanion Llesiant Corfforaethol:

Yn yr un modd â'r Strategaeth Dai, mae Strategaeth Gorfforaethol Ceredigion 2022-2027 yn cydnabod bod fforddiadwyedd tai wedi bod, ac yn parhau i fod, yn her fawr i Geredigion.

Bu cynnydd sylweddol yn y galw am dai yn y sir, gan achosi i brisiau eiddo godi i'r lefelau uchaf erioed. Yn ystod y pandemig, gwelodd Ceredigion dwf sylweddol ym mhrisiau eiddo wrth i'r galw fynd y tu hwnt i'r cyflenwad. Dechreuodd prisiau gynyddu pan gyrhaeddodd y pandemig Gymru gyntaf ym mis Mawrth 2020, a thyfodd yn sylweddol drwy gydol 2021.

O ganlyniad, yn genedlaethol, mae gan Geredigion y bedwerydd gymhareb fforddiadwyedd tai uchaf ar ôl Sir Fynwy, Bro Morgannwg a Chaerdydd. Mae hyn yn ei gwneud yn anoddach i bobl leol a phrynwyr am y tro cyntaf brynu tai yn eu cymunedau o ddewis, yn enwedig gan fod enillion yng Ngheredigion yn is na'r cyfartaledd. Yr enillion blyneddol canolrifol, yn ôl man preswyllo, oedd £23,576 yn 2021 yng Ngheredigion.

At hynny, nododd astudiaeth gan Sefydliad Bevan na chafodd unrhyw eiddo o unrhyw faint eu hysbysebu ym mis Awst 2022 ar neu'n is na chyfraddau'r Lwfans Tai Lleol yng Ngheredigion. Yn rhyfeddol ddigon, ar draws Cymru dim ond tua 6% o eiddo oedd ar gael ar gyfradd Lwfans Tai Lleol, gydag amrywiadau rhanbarthol. Mae'r Lwfans Tai Lleol i fod i gwmpasu 30% o eiddo o fewn ardal. Gyda chyfraddau Lwfans Tai Lleol yn aros ar gyfradd 2020 ar gyfer 2023/2024, mae fforddiadwyedd rhentu preifat yn parhau i fod yn broblem.

Mae'r **Strategaeth Gydol Oed a Llesiant** yn chwarae rôl allweddol yn Strategaeth Gorfforaethol Cyngor Sir Ceredigion. Nod y Strategaeth Gydol Oed a Llesiant yw:

"Galluogi darparu gwasanaethau a fydd yn gwella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol pobl Ceredigion"

O fewn y Strategaeth mae nifer o bwyntiau allweddol sydd â chysylltiadau uniongyrchol â'r Gwasanaeth Tai:

- Cynnydd yn y galw am wasanaethau gan leihau'r cyflenwad (disgwyliad oes uchel)
- Yr enillion cyfartalog isaf
- Lefelau uchel o yfed alcohol
- Cynnydd mewn camddefnyddio cyffuriau ac alcohol mewn cymunedau
- Costau llety yn codi
- Cyflwr tai o safon wael
- Llawer o bobl yn derbyn gofal a chymorth gan deuluoedd

Pris eiddo cyfartalog yng Ngheredigion ym mis Medi 2022 oedd £262,535.

Mae pandemig Covid-19 wedi achosi i'r galw ar wasanaethau gynyddu'n sylweddol, yn enwedig o ganlyniad i newid yn y dull o ddelio â digartrefedd. Sicrhaodd dechrau'r pandemig, ym mis Mawrth 2020, fod ymateb digartrefedd yn cael ei roi ar waith i gydnabod yr effaith bosibl y gallai Covid-19 ei chael ar bobl ddigartref, ac yn enwedig y rhai sy'n cysgu ar y stryd. Arweiniodd y dull "neb heb help" at ddod â nifer sylweddol o bobl i lety brys, gan roi darlun cliriach o raddfa digartrefedd ynghyd ag anghenion cymorth oedd heb eu hateb yn flaenorol. Mae Llywodraeth Cymru a Chyngor Sir Ceredigion wedi ymrwymo i barhau â'r dull hwn.

Cafodd llawer o feysydd gwaith eu hatal dros dro yn ystod pandemig Covid-19 oherwydd bod ymweliadau wyneb yn wyneb wedi'u gohirio. Mae gwaith yn parhau i fynd i'r afael â'r ôl-groniad yn y meysydd hyn, ac mae'r effaith yn dal i gael ei theimlo. Parhaodd atal digartrefedd drwy gydol y cyfnod, wedi'i ddarparu o bell yn bennaf. Fodd bynnag, mae'r newidiadau a nodir uchod yn golygu bod gormod o geisiadau ar gyfer llety brys o hyd, ac mae opsiynau symud ymlaen yn gyfyngedig.

Yn ogystal ag effaith ac adferiad pandemig Covid-19, mae'r Gwasanaeth Tai hefyd wedi gweithio'n agos gydag adrannau a phartneriaid eraill i gefnogi Cynllun Ailsefydlu'r Swyddfa Gartref yn sgîl Rhyfel Wcráin.

Mae **Deddf Cydraddoldeb 2010** yn gosod dyletswydd ar Awdurdodau Lleol i ddileu gwahaniaethu anghyfreithlon, hyrwyddo cyfle cyfartal a meithrin cysylltiadau da rhwng pobl sy'n rhannu nodweddion gwarchoddedig sef anabledd, oedran, ailbennu rhywedd, rhyw, hil, beichiogrwydd a mamolaeth, cyfeiriadedd rhywiol, crefydd neu gred neu ddiffyg cred. Mae gofynion siaradwyr Cymraeg hefyd yn cael eu hamddiffyn.

Yr Iaith Gymraeg a'i Diwylliant

Mae Ceredigion yn parhau i fod yn un o gadarnleoedd y Gymraeg o fewn Cymru lle mae'r iaith yn rhan annatod o gymdeithas Ceredigion. Cymunedau Cymraeg a dwyieithog yw sylfaen diwylliant a bywyd bob dydd y sir. Fodd bynnag, mae cymunedau'n newid, ac mae hwn yn cael effaith ar iaith a diwylliant Cymru, yn enwedig wrth i bobl ifanc sydd wedi elwa o addysg Gymraeg yn y sir, symud i ffwrdd. Nod y Cynllun Tai Cymunedau Cymraeg yw mynd i'r afael â'r heriau sy'n wynebu cymunedau Cymraeg eu hiaith lle mae crynodiad uchel o ail gartrefi ac, o ganlyniad, bydd y Strategaeth Dai yn parhau i fod yn ymwybodol o'r Cynllun hwn a hefyd yn cefnogi Strategaeth Iaith Ceredigion 2023-2028.

Yng Nghyfrifiad 2021 cofnodwyd bod 31,678 (45.3%) o drigolion Ceredigion dros 3 oed yn gallu siarad Cymraeg. Roedd hyn yn llai na'r nifer a'r ganran a adroddwyd yng Nghyfrifiad 2011, sef gostyngiad o 3,286 o bobl a 2 bwynt canran. Fodd bynnag, Ceredigion oedd yr Awdurdod Lleol gyda'r drydedd gyfran fwyaf o siaradwyr Cymraeg 3 oed a throsodd yn genedlaethol.

Yr egwyddor sylfaenol sy'n sail i'r Strategaeth 'Tai i Bawb', felly, yw mai'r ffordd orau o gynnal bywiogrwydd yr iaith Gymraeg yw trwy gynnal cymunedau. Gyda chymaint o'r boblogaeth bresennol yn byw mewn aneddiadau gwledig, mae strategaeth sy'n cefnogi cymunedau gwledig, yn ogystal â chymunedau trefol, yn hollbwysig ar gyfer iechyd yr iaith.

Er mwyn cynnal y diwylliant a gwella'r defnydd o'r iaith Gymraeg ymhob agwedd ar fywyd bob dydd y sir, un o brif amcanion y Strategaeth yw mynd i'r afael â thai fforddiadwy ar gyfer pobl leol. Nod y Strategaeth yw sicrhau digon o gyfleoedd i bobl leol gael mynediad at dai fforddiadwy neu dai cymdeithasol trwy gael cysylltiad lleol.

Nifer a chanran y siaradwyr Cymraeg yng Ngheredigion yn ôl grŵp oedran 2011 a 2021, yn ôl adroddiadau'r Cyfrifiad:

	3-15 oed	16-64 oed	65+ oed	Pawb dros 3 oed
2011	78.4% (7,175)	41.9% (20,503)	46.4% (7,286)	47.3% (34,964)
2021	71.8% (6,123)	42.4% (18,219)	39.9% (7,347)	45.3% (31,678)

Yn unol â **Deddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant (Cymru) 2014**, mae'n ofynnol i'r Awdurdod Lleol Iunio ystod o strategaethau atal ac ymyrryd yn gynnar sy'n cynnwys trefniadau ar y cyd â chymunedau a'r sector gwirfoddol i gynorthwyo pobl i fyw'n annibynnol. Nod 'Tai i Bawb' yw bodloni'r gofyniad hwn trwy roi cymorth a chefnogaeth gynnar trwy ein Rhaglen Cymorth Tai sy'n ceisio sefydlogi a chynnal tai i bobl.

Mae lefelau diweithdra ynghyd â lefelau incwm isel yn golygu ei fod yn anoddach i bobl gael tai diogel a fforddiadwy. Yn aml, bydd pobl yn cwmpo ac yn baglu yn y cartref oherwydd bod ansawdd y cartref yn wael neu oherwydd nad yw'n hygyrch; gall hyn wneud i bobl deimlo'n unig ac yn ynysig a gall arwain at oedi wrth drosglwyddo gofal. Mae'r holl ffactorau hyn yn creu costau mawr i'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol, y Gwasanaethau Cymdeithasol a gwasanaethau cyhoeddus eraill. Felly, mae cael tai yn iawn yn gwneud synnwyr ariannol.

Mae rhaglen Llywodraeth Cymru "**Y Rhaglen Lywodraethu - 2021-2026**" yn nodi sut y bydd y Llywodraeth yn cyflawni 10 amcan llesiant sydd wedi'u cynllunio i adlewyrchu blaenoriaethau ar gyfer diogelu a datblygu'r economi, cymdeithas, yr amgylchedd a diwylliant. Mae hyn yn cynnwys datblygu gwasanaethau ar gyfer pobl agored i niwed, ffocws ar ddatgarboneiddio a diwygio'r gyfraith tai.

Deddf Rhentu Cartrefi (Cymru) 2016 yw'r newid mwyaf i'r gyfraith tai yng Nghymru ers degawdau. Newidiodd y ffordd y mae pob landlord yng Nghymru yn rhentu eu heiddo, gan wella sut mae pobl yn rhentu, yn rheoli ac yn byw mewn cartrefi rhent yng Nghymru. Mae'r Ddeddf yn gwneud rhentu'n haws ac yn rhoi mwy o sicrwydd i denantiaid a landlordiaid.

Fodd bynnag, mae hyn wedi creu heriau hefyd, wrth i landlordiaid sy'n ystyried y cyfrifoldebau ychwanegol bwyso a mesur manteision parhau yn y sector.

Nod **Deddf Tai (Cymru) 2014** yw gwella cyflenwad, ansawdd a safonau tai yng Nghymru. Prif elfennau'r Ddeddf yw:

- Cyflwyno cynllun cofrestru a thrwyddedu gorfodol ar gyfer landlordiaid yn y sector rhentu preifat ac asiantau gosod a rheoli
- Diwygio'r ddeddfwriaeth digartrefedd, gan gynnwys rhoi dyletswydd gryfach ar Awdurdodau Lleol i atal digartrefedd trwy roi cyngor a chymorth i bobl a'u galluogi i ddefnyddio llety addas yn y sector preifat
- Rhoi dyletswydd ar Awdurdodau Lleol i ddarparu safleoedd ar gyfer sipsiwn a theithwyr, lle y nodwyd bod eu hangen
- Cyflwyno safonau ar gyfer Awdurdodau Lleol o ran rhenti, taliadau gwasanaeth ac ansawdd llety
- Diwygio'r system Cymhorthdal Cyfrif Refeniw Tai
- Rhoi pŵer i Awdurdodau Lleol godi mwy na chyfradd safonol y Dreth Gyngor ar eiddo gwag hirdymor a mathau penodol o ail gartrefi
- Cynorthwyo'r ddarpariaeth o dai gan Gymdeithasau Tai Cydweithredol
- Diwygio Deddf Diwygio Cyfraith Lesddaliad, Tai a Datblygu Trefol 1993

Lefelau Ffosffadau

Yn dilyn tystiolaeth newydd gan y Cydbwyllgor Cadwraeth Natur am effeithiau niweidiol ffosffadau ar ecosystemau a rhywogaethau dŵr, cynhaliodd Cyfoeth Naturiol Cymru asesiad o'r naw ardal berthnasol yng Nghymru, gan gynnwys Afon Teifi yng Ngheredigion, ac ym mis Ionawr 2021 cafodd y canlyniadau eu cyhoeddi. Roedd dros 60% o gyrff dŵr Cymru heb gyrraedd y targedau, gan gynnwys Afon Teifi. Cynhyrchodd Cyfoeth Naturiol Cymru ddatganiad sefyllfa cynllunio interim yn nodi bod yn rhaid i unrhyw gynigion ar gyfer datblygiadau o fewn dalgylchoedd afonydd Ardaloedd Cadwraeth Arbennig, yn enwedig y rhai a fydd yn cynhyrchu maint neu grynodiad cynyddol o ddŵr gwastraff, brofi nawr na fydd y dyluniad yn cyfrannu at lefelau uwch o ffosffadau. O ganlyniad, mae datblygu tai mewn rhai ardaloedd wedi'i atal, a fydd wrth gwrs yn effeithio ar ddarparu tai fforddiadwy. Mae'r Cyngor yn gweithio gyda'r holl bartneriaid perthnasol i ddod o hyd i atebion tymor byr a hirdymor er mwyn i ddatblygiadau allu mynd yn eu blaenau ac adfer iechyd yr afonydd.

Mae'r **Asesiad o'r Farchnad Dai Leol**, a gyhoeddwyd ym mis Hydref 2020, yn ystyried y farchnad dai gyfan ac anghenion gwahanol cymunedau, gan gynnwys pobl hŷn, myfyrwyr a phobl ag anableddau. Yn ogystal, mae Partneriaeth Gofal Gorllewin Cymru hefyd wedi nodi meysydd allweddol i'w canolbwyntio arnynt yn eu Hasesiad o Anghenion Tai a Llety ar gyfer pobl ag anableddau dysgu a phobl ag anghenion iechyd meddwl yng ngorllewin Cymru, a gyhoeddwyd ym mis Chwefror 2022. Mae Strategaeth Ranbarthol ar gyfer Tai a Gofal yn cael ei datblygu hefyd a fydd yn rhoi cyfeiriad mewn perthynas â chynlluniau tai arbenigol.

Defnyddir y ffynonellau tystiolaeth hyn hefyd wrth ddatblygu ein Prosbectws Tai, sy'n rhoi cyfeiriad ar gyfer ein Rhaglen Cyflenwi Tai Cymdeithasol, ac wrth ddatblygu cynlluniau newydd i ateb angen penodol.

RHOI EIN STRATEGAETH AR WAITH

Cytundebau partneriaeth

Wrth gyflawni ein blaenoriaethau tai bydd angen i Gyngor Sir Ceredigion gydweithio'n agos ag eraill, gan ddatblygu syniadau, galluogi cyfleoedd a chyflawni prosiectau. Mae ein partneriaid allweddol wrth wireddu'r strategaeth yn cynnwys:

- Landlordiaid cymdeithasol preswyl
- Datblygwyr lleol a'r diwydiant adeiladu
- Landlordiaid preifat
- Sefydliadau trydydd sector
- Bwrdd Iechyd Hywel Dda

Rydym ni i gyd yn gweithio tuag at yr un nod a bydd pawb ar eu hennill o ddarparu cartrefi yng Ngheredigion y gall pobl ffynnu ynddynt. Rydym hefyd yn deall y bydd gan bob un o'n partneriaid ei ystyriaethau hun ac na fyddwn o reidrwydd yn mynd ati i gyflawni ein nod yn yr un ffordd. O ystyried maint yr heriau yr ydym yn eu hwynebu, mae'n bwysicach nag erioed bod gennym bartneriaethau effeithiol a chadarn sy'n seiliedig ar ymddiriedaeth a pharch.

Mae Strategaeth Gydol Oed a Llesiant y Cyngor yn nodi, "Mae rhoi cymorth a chefnogaeth i'r holl oedrannau ac anghenion gwahanol yn her sylweddol i'r Cyngor gydag adnoddau cyfyngedig. Mae proffil y gymdeithas a demograffeg wedi newid cryn dipyn dros y degawd diwethaf gyda chynnydd sylweddol yn nifer yr achosion o gamddefnyddio sylweddau, iechyd meddwl gwael a chamdrin domestig ynghyd â chynnydd yn nifer y grwpiau oedran hŷn sy'n byw yng Ngheredigion. O ganlyniad, mae'r galw am rai gwasanaethau wedi cynyddu gan roi mwy o bwysau ariannol ar y meysydd gwasanaeth hynny. Yn ogystal, mae lefelau diweithdra ynghyd â lefelau incwm isel wedi esgor ar fwyfwy o anawsterau i bobl gael mynediad at dai diogel, fforddiadwy". Felly, byddwn yn parhau i weithio ar draws gwasanaethau a chymorth y Cyngor lle bynnag y bo modd i ateb yr anghenion tai a nodwyd a sicrhau bod blaenoriaethau yn gynhwysol, wedi'u cydgynhyrchu ac yn canolbwyntio ar y cleient.

Rydym yn deall y gall fod gan rai pobl sy'n byw yng Ngheredigion anghenion unigryw. Byddwn yn gweithio mewn partneriaeth â'r holl grwpiau hyn ac yn ceisio ateb eu hanghenion penodol fesul achos.

Perfformiad a Llywodraethu

Byddwn yn monitro'r camau gweithredu a'r mesurau a nodir yn y Strategaeth yn chwarterol ac yn flynyddol trwy'r Bartneriaeth Tai Strategol, sy'n cynnwys cynrychiolwyr o'n partneriaid allweddol. Yn ogystal, ar adegau priodol, bydd diweddariad ar gynnydd y Strategaeth yn cael ei roi i'r Pwyllgor Trosolwg a Chraffu.

Cynllun Gweithredu

Byddwn yn paratoui Cynllun Gweithredu yn nodi ein targedau, prosiectau allweddol a gweithgareddau a sut byddwn yn mesur ein cynnydd. Bydd cyflawni yn erbyn y Cynllun yn cael ei adrodd i'r Aelodau a phartneriaid trwy'r Bartneriaeth Tai Strategol.

PAPURAU TYSTIOLAETH

Cyflwynir y dystiolaeth ehangach isod. Mae'r cyd-destun lleol a chenedlaethol, ynghyd â'r sylfaen dystiolaeth a ddangosir ar y tudalennau canlynol wedi ein harwain at sefydlu ein prif flaenoriaethau ac amcanion ar gyfer y Strategaeth hon.

Demograffeg

Mae canlyniadau Cyfrifiad diweddaraf 2021 yn dangos bod poblogaeth Ceredigion yn 71,500, rhyw 4,492 yn is na'r boblogaeth yn 2011. Rhwng canol 2011 a 2021, cynyddodd y boblogaeth o 75,400 i frig o 75,800 yn 2004. Cyrhaeddodd brig newydd o 76,000 yn 2012, ac mae wedi gostwng yn raddol ers hynny. Awgrymir y bydd niferoedd yn parhau i ostwng i 70,445 erbyn 2031.

71,500
Poblogaeth,
Cyfrifiad 2021

26%

o boblogaeth
Ceredigion yn 65
oed neu'n hŷn

Yn ôl yr amcanestyniadau poblogaeth diweddaraf (seiliedig ar 2018), bydd hyn yn codi i 30% o'r boblogaeth (21,000 o bobl) erbyn 2030, tra bydd nifer y bobl 85+ oed yn cynyddu o 2,400 i 3,200.

Data o Gyfrifiad 2021 ar gyfer Ceredigion

Grŵp Oedran	Poblogaeth	%
0-18	12,572	18
18-50	26,168	37
50+	32,728	46
Cyfanswm	71,468	100*

Nid yw'r ffigurau'n cyfateb i 100% yn union oherwydd talgrynnu cyfrifiadurol

Mae cyfran uwch o boblogaeth Ceredigion (26%) o oedran ymddeol nag yng Nghymru yn gyffredinol (21%)

Tai Cymdeithasol

9.4%

Stoc Tai
Cymdeithasol,
Ceredigion

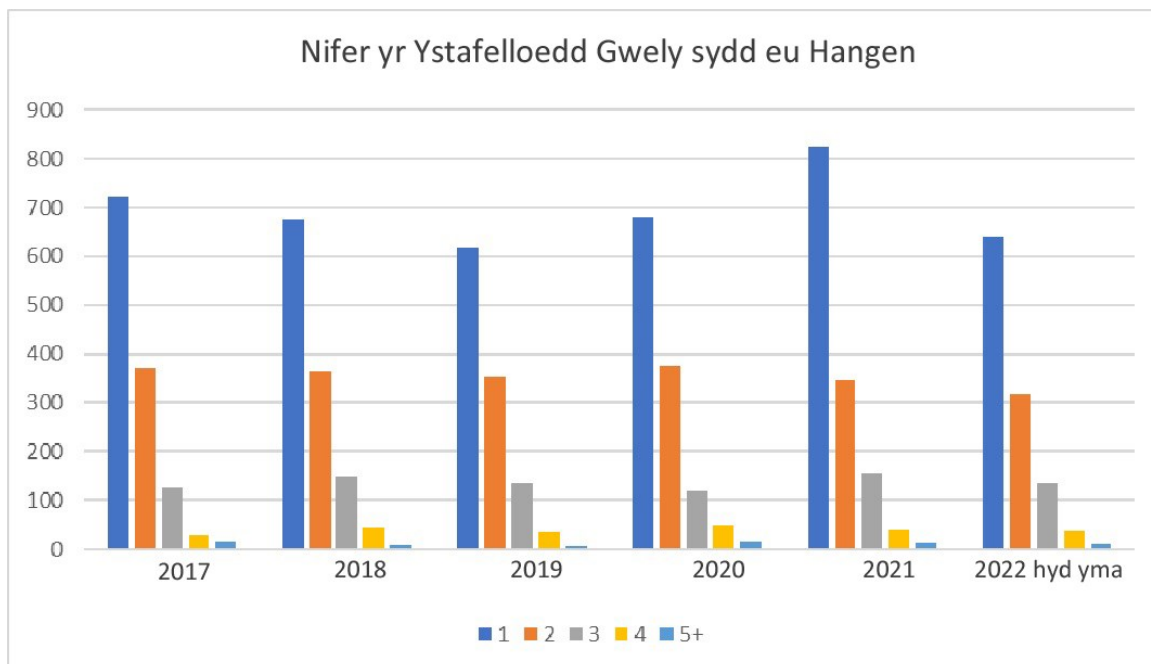
Ar ddiwedd Ionawr 2023, roedd 1750 o geisiadau Cofrestr Tai yn ceisio Tai Cymdeithasol yng Ngheredigion, sef cynnydd o 1400 yn 2018. Ar gyfartaledd, mae 280 o ddyraniadau'n cael eu gwneud y flwyddyn, gan arwain at anghysondeb mawr rhwng galw a chyflenwad.

Mae'r stoc tai cymdeithasol yn cyfrif am 9.4% o dai Ceredigion o'i gymharu â chyfartaledd Cymru o 16% (Amcangyfrifon Stoc Anheddau 2020, Llywodraeth Cymru). Mae argaeledd Tai Cymdeithasol yn rhwystr i sicrhau tai fforddiadwy yn y sir.

Mae'r tabl canlynol yn dangos dadansoddiad o eiddo rhent cymdeithasol yn ôl nifer yr ystafelloedd gwely yng Ngheredigion (data stoc landlordiaid cymdeithasol cofrestredig) (Ceredigion 2021)

	Nifer	%
Fflatiau / Fflatiau 1 Ystafell Wely	469	16
2 ystafell wely	1348	46
3 ystafell wely	1029	35
4 ystafell wely	64	2
5 ystafell wely	6	0.5
6 ystafell wely	3	0.5
Is-gyfanswm:	2919	
Llety gwarchod	404	
Gofal ychwanegol	104	
Cyfanswm yr unedau:	3427	

Mae'r tabl uchod yn dangos y galw am nifer yr ystafelloedd gwely, yn ôl y Gofrestr Tai Cyffredin

Mae'r tabl uchod yn dangos galw sylweddol am eiddo 1 ystafell wely yn y sir, sydd wedi parhau trwy oes y Strategaeth flaenorol. Mae cynnydd hefyd yn y galw am eiddo 2 a 4 ystafell wely. Gallwn weld o'r tabl isod nad yw'r stoc presennol yn cyfateb i'r galw.

Mae'r galw am dai cymdeithasol yn ôl nifer yr ystafelloedd gwely wedi'i nodi yn y tabl isod. Mae diffyg cyfatebiaeth rhwng y galw am unedau llai ac argaeledd unedau llai o fewn y stoc tai cymdeithasol.

Nifer yr ystafelloedd gwely	Stoc presennol	Galw
1 ystafell wely	16%	60%
2 ystafell wely	46%	24%
3 ystafell wely	35%	11%
4 ystafell wely	2%	4%
5+ ystafell wely	1%	1%

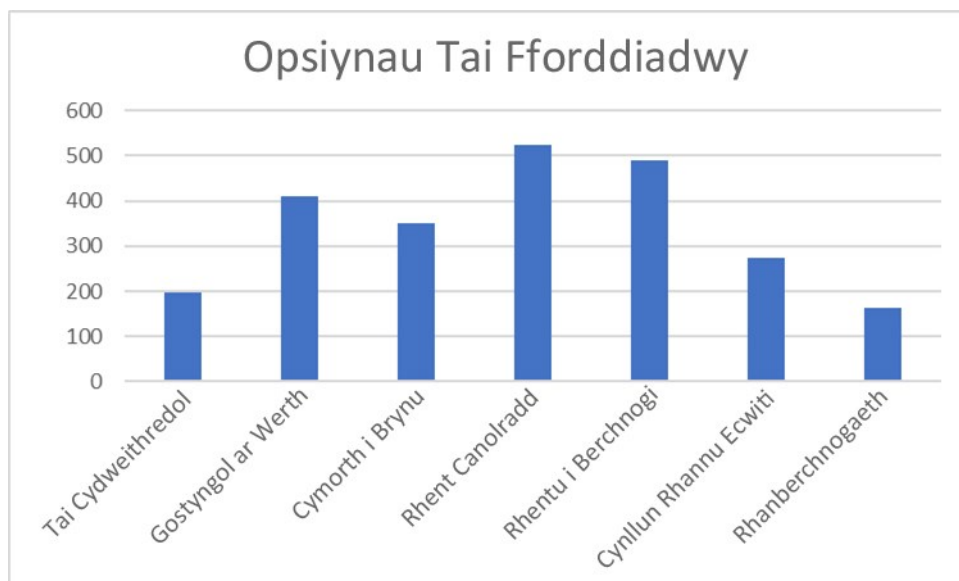
Galw am nifer yr ystafelloedd gwely o'i gymharu â'r stoc tai

Tai Fforddiadwy

Mae Prosbectws yr Awdurdod Lleol yn nodi'r angen i adolygu'r amrywiaeth o opsiynau tai fforddiadwy sydd ar gael ac ymchwilio i gyfleoedd i greu llwybrau fforddiadwy i berthentyaeth, gan gynnwys:

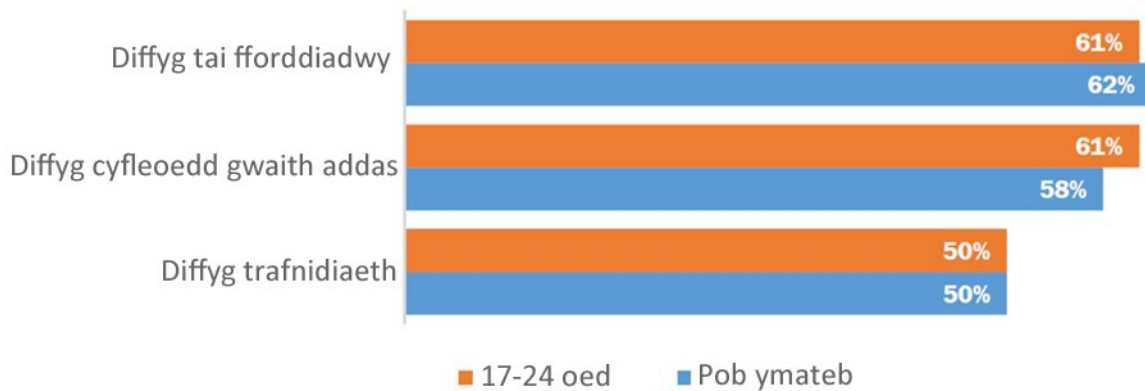
- Rhanberchnogaeth
- Rhannu Ecwiti
- Rhentu i Berchnogi
- Cynllun Cymorth Prynu
- Cynllun Rhannu Ecwiti LCC
- Cymorth i Brynu Cymru
- Gofal Ychwanegol

Galw am Opsiynau Tai Fforddiadwy, fel y nodir ar y Gofrestr Tai Cyffredin

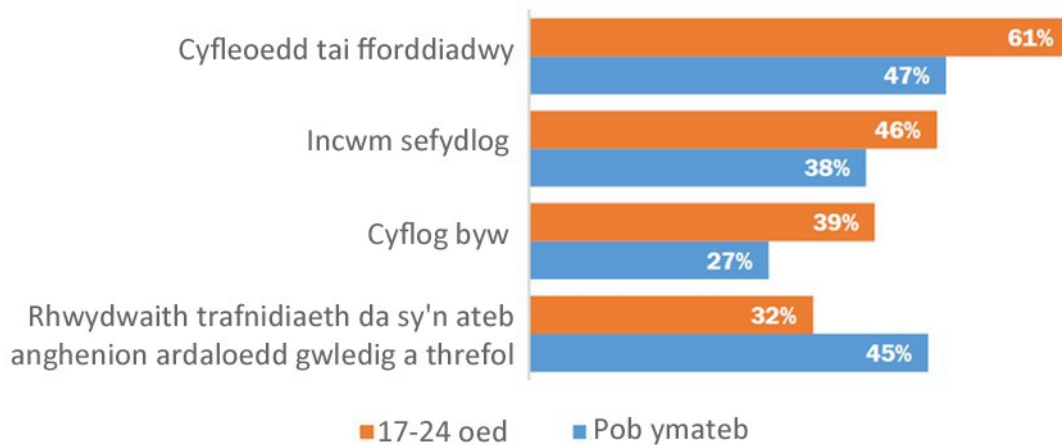
Cynhaliwyd yr Aseiad Llesiant Lleol yn 2022 a nododd fod trigolion Ceredigion yn pryderu am gyfleoedd tai fforddiadwy.

Wrth edrych i'r dyfodol, beth sy'n eich poeni fwyaf am ffyniant yn y sir?

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant BGC Ceredigion

Pa dri pheth ydych chi'n eu gwerthfawrogi fwyaf mewn cymuned lewyrchus?

Ffynhonnell: Arolwg Llesiant BGC Ceredigion

Wrth feddwl am y dyfodol, diffyg tai fforddiadwy oedd y maes oedd yn peri'r pryder mwyaf i drigolion. Gyda phrisiau tai yn codi a chostau byw uwch, mae darparu cyfleoedd am dai fforddiadwy yn parhau i fod yn ffocws mawr

Safonau Tai

16.6%

Eiddo rhent preifat
yng Ngheredigion

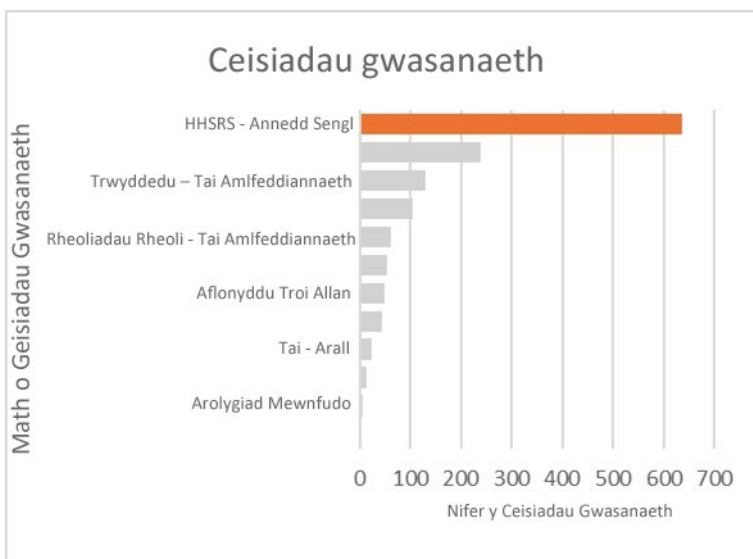
Yn gyffredinol, tybir bod tai rhent preifat mewn cyflwr gwaeth na mathau eraill o denantiaethau. Mae gan Geredigion gyfran uchel o eiddo rhent preifat, 16.6% o'i gymharu â chyfartaledd Cymru sef 14.2%.

Cofnododd yr Awdurdod Lleol 1383 o geisiadau gwasanaeth yn ymwneud â thai rhwng 2017 a 2022. Cafodd 178 o beryglon Categori 1 eu nodi o dan y System Mesur Iechyd a Diogelwch ar gyfer Tai (HHSRS), ac roedd angen gwneud 62 o ymyriadau gorfodi.

1383

o geisiadau
gwasanaeth sy'n
gysylltiedig â thai

Mae'r tabl isod yn dangos y math o geisiadau gwasanaeth a dderbyniwyd gan y Gwasanaeth Tai

Mae'r pedwar prif berygl a nodwyd yn ystod Aseidiadau System Mesur Iechyd a Diogelwch ar gyfer Tai fel a ganlyn:

- Lleithder a llwydni
- Oerfel gormodol
- Tân
- Peryglon trydanol

Mae llawer o'r stoc tai yng Ngheredigion, yn enwedig yn yr ardaloedd gwledig, yn anodd eu gwresogi oherwydd eu hoedran, eu saernïaeth a'r ffaith nad ydynt wedi'u cysylltu â'r prif gyflenwad nwy. Gall addasiadau tai fod o gymorth i rai sy'n byw mewn tai llai addas, ond ni allant ddatrys pob problem. Mae tai o ansawdd da yn cael dylanwad cryf ar iechyd pobl o bob oed. Amcangyfrifir bod tai o ansawdd gwael yn costio mwy na £95m y flwyddyn i'r GIG yng Nghymru (Nicol and Garrett, 2019), sy'n ffactor y tu ôl i faterion fel cwmpo a damweiniau yn y cartref a phroblemau iechyd sy'n cael eu hachosi neu eu gwaethygu trwy fyw mewn oerni a lleithder.

Y dull presennol o asesu 'tai gwael' yw'r System Mesur Iechyd a Diogelwch ar gyfer Tai (HHSRS), sy'n dosbarthu diffygion mewn anheddau trwy asesu eu heffaith bosibl ar iechyd a diogelwch preswylwyr ac ymwelwyr. Mae'r system yn caniatáu i ddifrifoldeb unrhyw berygl gael ei raddio, gan wahaniaethu rhwng mân beryglon a'r rhai lle mae bygythiad uniongyrchol o niwed mawr. Lle mae perygl yn sgorio 1,000 neu fwy ar yr HHSRS ystyrir ei fod yn berygl Categori 1, ac ystyrir bod unrhyw annedd gyda pherygl o'r fath yn is na'r safon dderbynol ofynnol ar gyfer tai, ac felly'n cael ei ddsbarthu fel tai 'gwael' neu 'ddrwg'.

Peryglon Categori 1

Blwyddyn	Cyfanswm Asesiadau HHSRS	Cyfanswm Peryglon Categori 1 wedi'u nodi	Hysbysiadau Gwella a Gyflwynwyd
2017/18	253	37	2
2018/19	100	52	4
2019/20	223	23	2
2020/21	30	17	0
2021/22	66	22	0

Mae'r galw am Fenthyciadau Gwella Cartrefi yn parhau. Mae'r Awdurdod Lleol yn rhoi blaenoriaeth i berchnogion tai a landlordiaid sy'n cynnig yr eiddo i'w osod ar lefelau rhent fforddiadwy/canolraddol, neu sy'n cynnig y tŷ ar gyfer tai cymdeithasol neu hawliau enwebu.

Tlodi Tanwydd

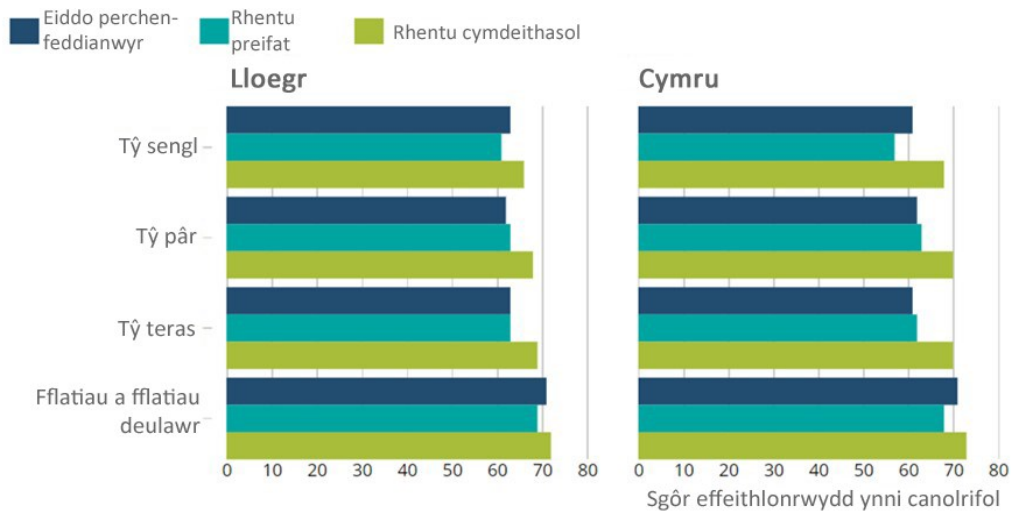

Mae amcangyfrifon tlodi tanwydd swyddogol newydd Llywodraeth Cymru yn nodi bod hyd at 45% o aelwydydd Cymru yn debygol o fod yn ei chael hi'n anodd cadw'n gynnes ac yn ddiogel yn y cartref ac wedi'u dal mewn tlodi tanwydd.

Effeithlonrwydd Ynni

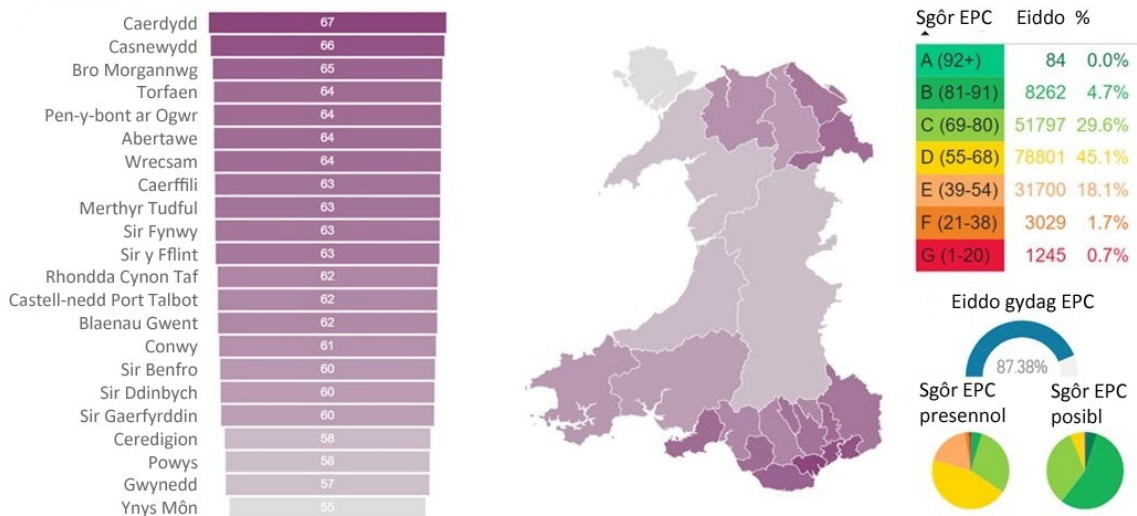
Mae sawl ffactor yn effeithio ar effeithlonrwydd ynni tai, gan gynnwys y math o eiddo, deiliadaeth a phryd y cafodd ei adeiladu. Mae llawer o stoc tai Ceredigion, yn enwedig yn yr ardaloedd gwledig, yn anodd eu gwresogi oherwydd eu hoedran, eu saerniaeth a'r ffaith nad ydynt wedi'u cysylltu â'r prif gyflenwad nwy.

- Nid yw 82.4% o'r tai wedi'u cysylltu â'r prif gyflenwad nwy (29,693 eiddo)
- 6926 o'r tai gyda sgôr EPC o F neu G

Mae'r tabl uchod yn dangos sgôr effeithlonrwydd ynni canolrifol yn ôl deiliadaeth a math o eiddo, Cymru a Lloegr, hyd at fis Mawrth 2022 (Ffynhonnell: Yr Adran Ffyniant Bro)

Mae data Rhentu Doeth Cymru yn dangos bod y sgôr EPC cyfartalog ar gyfer eiddo yn y sector rhentu preifat gyda landlordiaid cymdeithasol cofrestredig yng Ngheredigion yn 58, sef y pedwerydd isaf yng Nghymru.

Rheoleiddir eiddo domestig rhentu preifat yng Nghymru gan y Safonau Isafswm Effeithlonrwydd Ynni. Mae angen sgôr EPC o E neu uwch ar yr eiddo hyn er mwyn cydymffurfio â'r gyfraith. Mae cynlluniau effeithlonrwydd ynni yn cynorthwyo perchnogion tai a'r rheini yn y sector rhentu preifat i wella effeithlonrwydd ynni eu heiddo trwy osod amrywiaeth o fesurau effeithlonrwydd ynni.

Eiddo Gwag ac Ail Gartrefi

	2017-18	2018-19	2019-20	2020-21	2021-22	2022/23 ar 06.01.2023
Eiddo Gwag Hirdymor	226	260	255	189	154	210
Premiymau Gwag Hirdymor	736	665	684	720	680	646
Ail Gartrefi	90	85	91	82	72	87
Premiwm Ail Gartrefi	1622	1621	1637	1609	1727	1793

Mae'r ffigurau uchod, a nodwyd trwy gofnodion Treth y Cyngor, yn dangos nifer yr eiddo gwag yng Ngheredigion.

Mae eiddo gwag ac ail gartrefi yn gorfod talu Premiwm Treth y Cyngor o 25%.

Mae rhai amrywiadau rhwng eiddo gwag, ail gartrefi a chartrefi gwyliau ar osod yn fasnachol yn amodol ar ardrethi busnes.

Ym mis Ionawr 2023, nodwyd y canlynol ar gyfer eiddo gwag yng Ngheredigion:

Nifer yr eiddo gwag yng Ngheredigion: 833 (210 Gwag Hirdymor a 646 Premiwm Gwag Hirdymor)

Aberystwyth - 119 (27 hirdymor, 92 premiwm)

Aberteifi - 48 (21 hirdymor, 27 premiwm)

Llanbedr Pont Steffan - 29 (8 hirdymor, 21 premiwm)

Er bod nifer yr eiddo gwag wedi lleihau dros y blynyddoedd diwethaf, bydd gweithredu'r Cynllun Gweithredu Eiddo Gwag yn cynnig modd cymryd camau gweithredu wedi'u targedu i ddod ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd, gan gynyddu nifer y tai fforddiadwy sydd ar gael yn y sir.

Tai Amlfeddiannaeth

Gelwir anheddau sy'n cynnwys mwy nag un aelwyd yn dai amlfeddiannaeth ac maent yn cwmpasu ystod eang o fathau o dai yn y sector rhentu preifat yn bennaf. Maent yn aml yn cael eu meddiannu gan bobl iau a gallant gynnwys rhai grwpiau bregus a difreintiedig.

Mae dwy dref brifysgol yng Ngheredigion. O ganlyniad, mae gan y sir nifer uwch na'r cyfartaledd o dai amlfeddiannaeth yng Nghymru o ran maint ei phoblogaeth. Ym mis Rhagfyr 2022 roedd 558 o dai amlfeddiannaeth trwyddedig yn y sir. Mae Deddf Tai 2004 yn ei gwneud yn ofynnol i drwyddedu rhai mathau o dai amlfeddiannaeth yn orfodol. Mae angen trwyddedu gorfodol pan fydd pump neu ragor o bobl yn byw mewn dwy neu fwy o aelwydydd ar wahân mewn tŷ amlfeddiannaeth. Mae Deddf Tai 2004 hefyd yn darparu ar gyfer estyn trwyddedu gan Awdurdod Lleol i gynnwys tai amlfeddiannaeth nad ydynt yn dod o dan drwyddedu gorfodol. Cyhoeddwyd Cynllun Trwyddedu Ychwanegol ym mis Ebrill 2019 yng Ngheredigion. Mae'n rhaid i'r defnydd o drwyddedu ychwanegol fod yn gyson â Strategaeth Dai'r Awdurdod Lleol a dylid ei gydgyssylltu â dull yr awdurdod o ddelio â digartrefedd, eiddo gwag ac ymddygiad gwrthgymdeithasol. Mae'r Cynllun yn para am gyfnod o 5 mlynedd a disgwylir iddo gael ei adolygu cyn Ebrill 2024.

Mae'r Cynllun Trwyddedu Ychwanegol yn berthnasol i dai amlfeddiannaeth a feddiannir gan dri neu ragor o bobl, sy'n ffurfio tair neu ragor o aelwydydd ar wahân, waeth beth fo nifer y lloriau, yn wardiau canlynol y sir:

- Aberystwyth—Gogledd
- Aberystwyth—Canol
- Aberystwyth—Penparcau
- Aberystwyth—Rheidol
- Aberystwyth—Bronglais
- Llanbadarn Fawr—Padarn
- Llanbadarn Fawr—Sulien
- Faenor

Cynllun Prydlesu Cymru

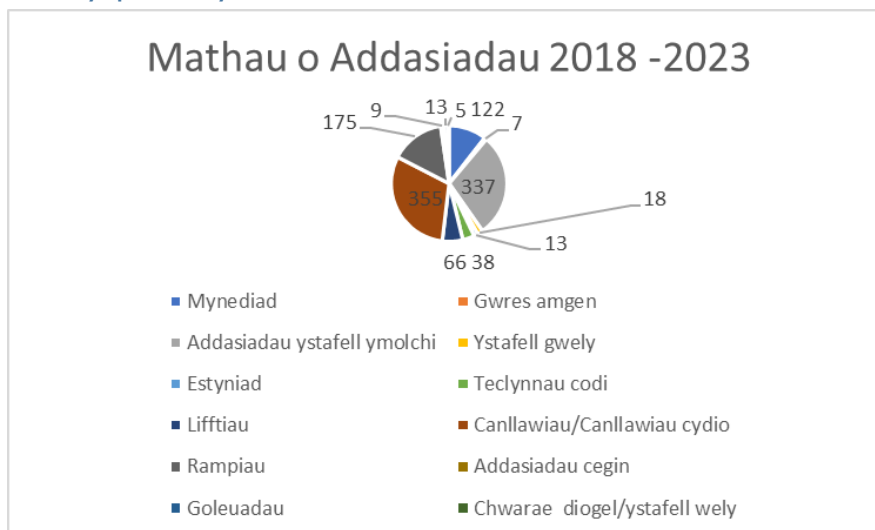
O ganlyniad i'r dull "neb heb help" bu cynnydd yn y buddsoddiad gan Lywodraeth Cymru mewn meysydd ariannu, ynghyd â lansio Cynllun Prydlesu Sector Rhentu Preifat Cymru. Mae Cyngor Sir Ceredigion wedi ymuno â menter Cynllun Prydlesu Cymru Llywodraeth Cymru i wella mynediad i eiddo am rent fforddiadwy.

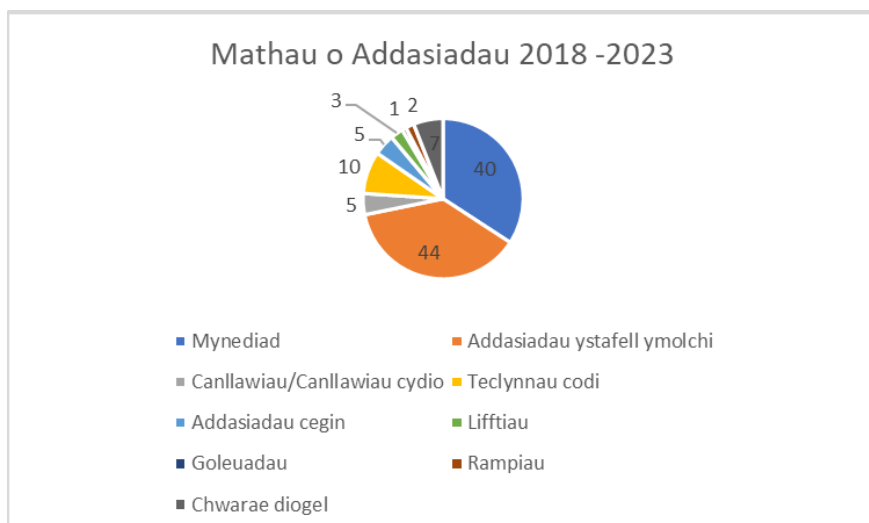
Addasiadau

Ar gyfartaledd mae 265 o addasiadau mawr, canolig a bach yn cael eu darparu'n flynyddol i gynorthwyo trigolion i barhau i fod yn annibynnol yn eu cartrefi eu hunain a hwyluso rhyddhau o'r ysbyty. Gwneir amrywiaeth o addasiadau gan gynnwys estyniadau, lifftiau trwy'r llawr, lifftiau grisiau, cyfleusterau cawod mynediad gwastad, teclynnau codi, rheiliau cydio, rampiau a mynediad i ofod allanol. Darperir addasiadau yn unol ag anghenion y cleient fel yr argymhellir gan y therapydd galwedigaethol.

- Mae 19% (cynnydd o 17%) o'r aelwydydd ar Gofrestr Tai Cyffredin Ceredigion wedi gofyn am eiddo wedi'i addasu (hunan-adrodd ar bob lefel)
- Mae 21% (cynnydd o 14%) o aelwydydd ar Gofrestr Tai Cyffredin Ceredigion wedi gofyn am lety pobl hŷn

Mae'r tabl uchod yn dangos y math o addasiadau a osodwyd rhwng 2018 a 2023 drwy gyllid Grant Cyfleusterau i'r Anabl

Mae'r tabl uchod yn dangos y math o Addasiadau a osodwyd gan Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig Ceredigion rhwng 2018 a 2023

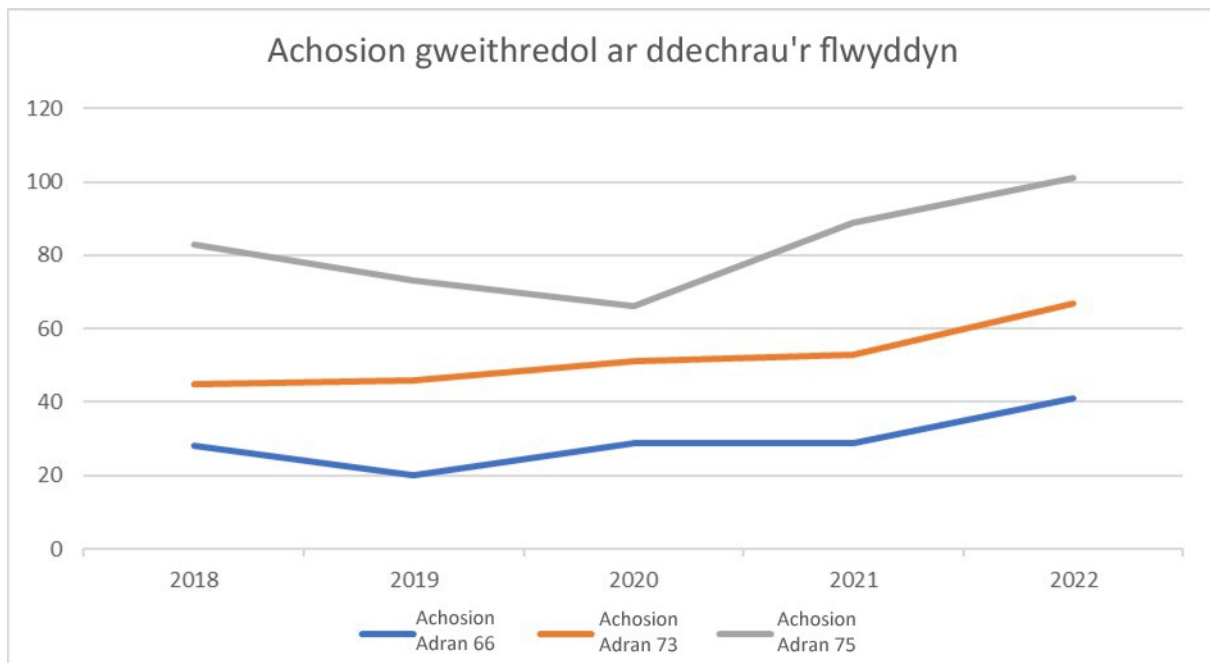
Digartrefedd

Dros yr ychydig flynyddoedd diwethaf ac yn ystod y pandemig mae nifer y cyflwyniadau i'r gwasanaeth digartrefedd wedi aros yn weddol gyson. Fodd bynnag, yn ystod y pandemig mae dull 'Cynnwys Pawb' wedi'i ddilyn gan newidiadau mewn deddfwriaeth gan Lywodraeth Cymru yn golygu bod nifer yr achosion dyletswydd digartrefedd lawn (Adran 75) wedi cynyddu. Mae'r tîm Opsiynau Tai yn llai abl i gau achosion yn gynharach oherwydd diffyg opsiynau tai addas i bobl symud iddynt. Yn ogystal, mae'r newidiadau mewn deddfwriaeth yn golygu bod pobl nad oeddent yn gymwys i gael cymorth neu lety ar y cam hwn, oherwydd nad oes ganddynt angen â blaenoriaeth, bellach yn gymwys. Mae hyn yn golygu ein bod yn cefnogi pobl am gyfnod hwy.

Gellir cynrychioli hyn trwy edrych ar nifer yr achosion gweithredol dros y pum mlynedd diwethaf. Mae nifer yr achosion ym mhob cam dyletswydd digartrefedd yn tueddu ar i fyny, ac yn benodol mae'r achosion Adran 75 wedi cynyddu'n sylweddol.

Ceir rhagor o wybodaeth am y maes hwn yn y Cynllun Pontio Ailgartrefu Cyflym.

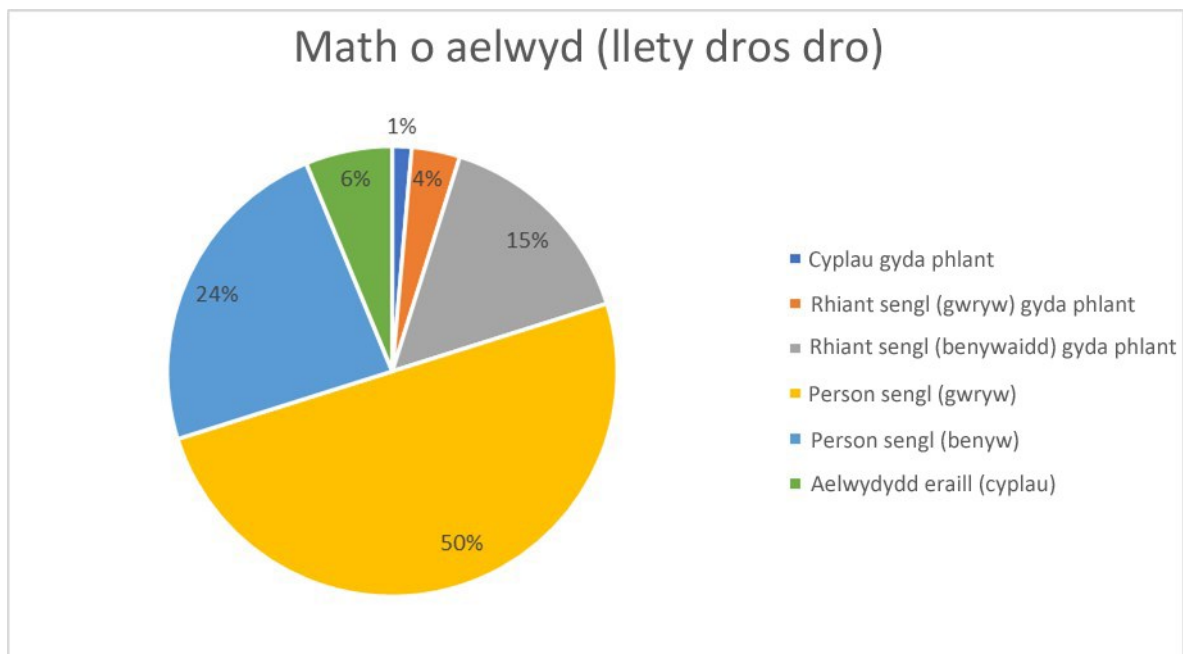
Mae'r tabl isod yn dangos nifer yr achosion gweithredol 2018-2022

Llety Dros Dro

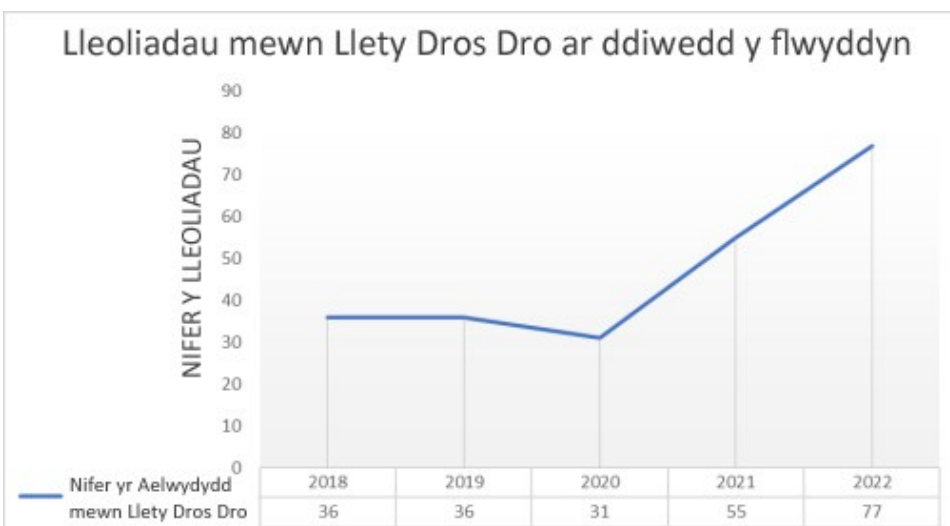
Mae'r data isod yn edrych ar gyfansoddiad yr aelwydydd a gafodd eu lleoli mewn llety dros dro yn ystod 2021/2022. Yn ystod y cyfnod hwn cafodd 189 o leoliadau eu gwneud, gyda lle i 144 o aelwydydd.

Math o aelwyd a leolir mewn llety dros dro

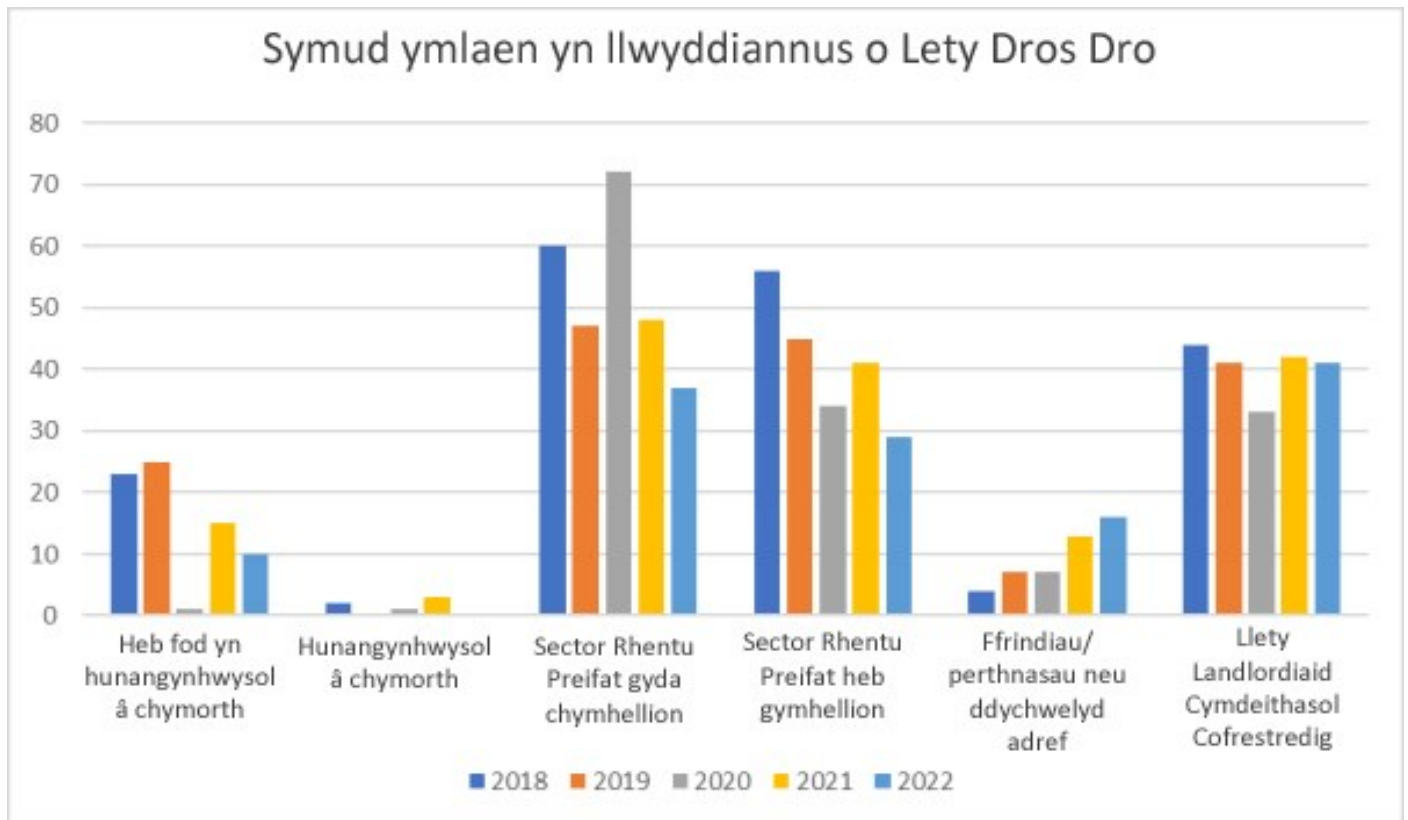
Mae 74% o'r holl leoliadau digartrefedd ar gyfer pobl sengl. Mae hyn yn cymharu â data Cyfrifiad 2011 sy'n dangos mai dim ond 33.1% o gyfanswm poblogaeth Ceredigion oedd mewn aelwyd un person.

Aelwydydd a leolir mewn llety dros dro

Mae galw cynyddol am lety dros dro oherwydd diffyg opsiynau tai i bobl.

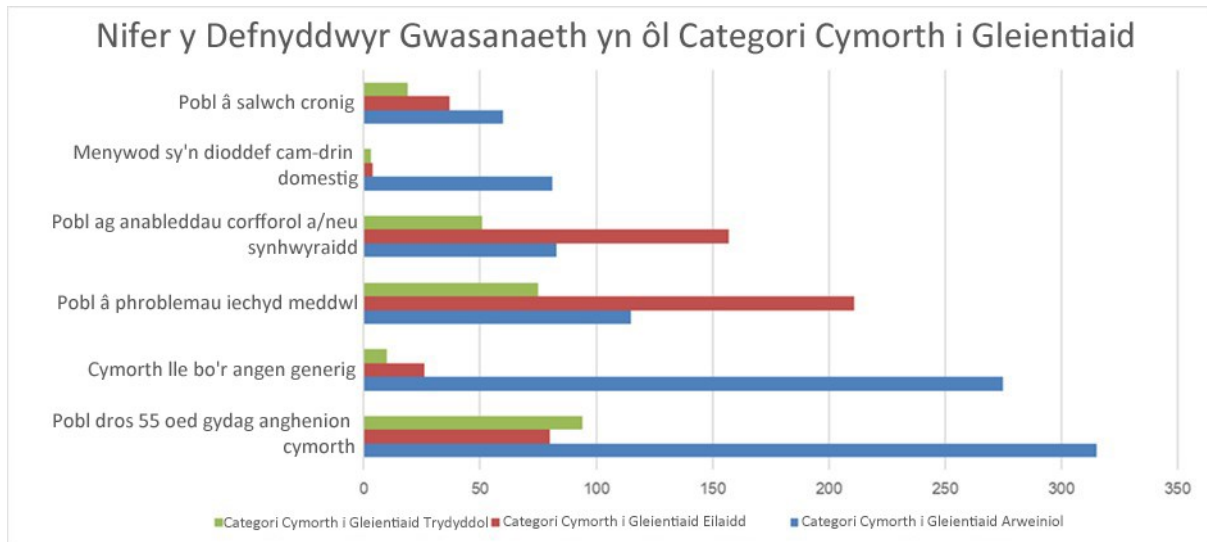
Symud ymlaen yn llwyddiannus o Lety Dros Dro 2018–2022 (canran)

Mae'r siart uchod yn dangos canlyniad llwyddiannus symud ymlaen o lety dros dro ar gyfer y cyfnod 2018-2022. Mae'n dod yn fwyfwy anodd symud teuluoedd digartref o lety dros dro i'r sector rhentu preifat. Effeithiwyd ar y gostyngiad mewn niferoedd yn 2020 gan atal symud cartref i raddau helaeth oherwydd y pandemig. Cafodd hyn effaith ganlyniadol ar y gallu i symud pobl i eiddo landlordiaid cymdeithasol cofrestredig a lleoliadau â chymorth yn arbennig.

O ganlyniad i bandemig Covid, gweithiodd y Cyngor yn galed i ddarparu lle ar gyfer pawb oedd mewn perygl o dan yr ymbarél 'Cynnwys Pawb'. Dangosir hyn yn y nifer cynyddol o aelwydydd sy'n cael eu lleoli mewn llety dros dro. Mae hyn yn cyfateb â gostyngiad mewn rhyddhau llwyddiannus i'r sector rhentu preifat. Mae hyn wedi arwain at bwysau cynyddol ar y timau Opsiynau Tai a Chymorth, gan amlygu'r angen i ailystyried yr opsiynau symud ymlaen sydd ar gael, gan gynnwys adolygiad o'r Polisi Dyraniadau Cyffredin.

Cymorth Tai

Mae'r tabl uchod yn dangos anghenion defnyddwyr gwasanaeth (Aseiad o Anghenion Cymorth Tai)

Fel y dangosir yn yr Aseiad o Anghenion Cymorth Tai ac a nodwyd fel blaenoriaethau yng Nghynllun y Rhaglen Cymorth Tai, byddwn yn canolbwyntio ar y canlynol:

- Cynnal y ddarpariaeth bresennol a gwella'r ystod o lety arbenigol sydd ar gael
- Darparu llety arbenigol i gartrefu unigolion sy'n anfodlon neu'n methu â rheoli hyd yn oed y llety mwyaf sylfaenol
- Mynd i'r afael â diffyg darpariaeth llety â chymorth ar gyfer cleientiaid sydd ag anghenion cymhleth a ffyrdd anhrefnus o fyw

RHESTR TERMAU

Asesiad o'r Farchnad Dai Leol	Mae'r Asesiad o'r Farchnad Dai Leol yn rhoi cymorth i bennu lefel y galw am dai yng Ngheredigion.
Cofrestr Pobl Hŷn	Mae'r Gofrestr Pobl Hŷn yn gofrestr ar gyfer tai sy'n addas ar gyfer pobl dros 55 oed yn benodol.
Cofrestr Tai Cyffredin	Rheolir y Gofrestr Tai gan Gyngor Sir Ceredigion ar ran ei bartneriaid sy'n landlordiaid cymdeithasol cofrestredig er mwyn paru ymgeiswyr addas ag eiddo tai cymdeithasol.
Cofrestr Tai Fforddiadwy	Cofrestr ar gyfer ymgeiswyr nad ydynt yn gallu cael mynediad i dai marchnad agored sy'n addas ar gyfer eu hanghenion. Efallai y bydd ymgeiswyr yn gallu fforddio rhent canolradd neu rent fforddiadwy neu fel arall fod yn gymwys i brynu un o'r opsiynau Perchentyaeth Cost Isel. Mae'r Gofrestr yn cael ei chadw gan yr Awdurdod Lleol ac mae hefyd ar gael i landlordiaid cymdeithasol cofrestredig yng Ngheredigion.
Cofrestr Tai Hygyrch	Cofrestr ar gyfer ymgeiswyr sydd naill ai â nam symudedd neu'n anabl ac angen eiddo wedi'i addasu'n briodol. Rheolir y Gofrestr gan yr Awdurdod Lleol ar ei ran.
Cyfraddau Lwfans Tai Lleol	Swyddogion Rhent Asiantaeth y Swyddfa Brisio sy'n pennu cyfraddau'r Lwfans Tai Lleol a ddefnyddir i gyfrifo budd-dal tai ar gyfer tenantiaid sy'n rhentu gan landlordiaid preifat. Mae cyfraddau'r Lwfans Tai Lleol yn seiliedig ar renti marchnad breifat sy'n cael eu talu gan denantiaid yn ardal eang y farchnad rentu). Dyma'r ardal y gellid yn rhesymol ddisgwyl i berson fyw ynddi.
Cymuned	Gellir diffinio'r 'gymuned' mewn sawl ffordd. Gellir ei defnyddio i ddiffinio grŵp o drigolion mewn lleoliad penodol. Gellir ei defnyddio hefyd i gyfeirio at grŵp o unigolion sy'n rhannu diddordeb neu safbwynt arbennig. Mae'r gymuned nid yn unig yn ymwneud â chyfleusterau ond hefyd rwydweithiau cymdeithasol, o ran cwrdd a chymdeithasu. Mae'r rhan a chwaraeir gan y Gymraeg yn hyn yn hynod bwysig er mwyn cynnal bywiogrwydd yr iaith Gymraeg a'i diwylliant yng Ngheredigion. Mae tystiolaeth yn awgrymu bod dwysedd uchel o siaradwyr yn angenrheidiol er mwyn i'r iaith Gymraeg gael ei defnyddio fel yr iaith gymunedol fywiog arferol. (Arolwg Cenedlaethol yr Iaith Gymraeg 2013-15)
Cynllun Gweithredu Eiddo Gwag	Bydd y Cynllun hwn yn helpu i ddod ag eiddo gwag yn ôl i ddefnydd ac yn gwella cyflwr ffisegol yr amgylchedd presennol, gan dargedu'r eiddo hynny sy'n cael effaith niweidiol.
Cynllun Pontio Ailgartrefu Cyflym	Mae Cynllun Pontio Ailgartrefu Cyflym yn ddogfen gynllunio sy'n ceisio helpu awdurdodau lleol i drosglwyddo i fodel Ailgartrefu Cyflym o wasanaethau digartrefedd.
Grant Cymorth Tai	Diben y Grant Cymorth Tai, a ariennir gan Lywodraeth Cymru, yw atal digartrefedd a chefnogi pobl i gael y gallu, annibyniaeth, sgiliau a hyder i gael mynediad at a/neu gynnal cartref sefydlog ac addas.
Grant Tai Cymdeithasol	Mae'r Grant Tai Cymdeithasol yn grant a roddir i landlordiaid cymdeithasol cofrestredig gan Lywodraeth Cymru ac a reolir gan yr Awdurdod Lleol. Nod y grant yw darparu tai fforddiadwy newydd i'w rhentu a pherchentyaeth cost isel.

Grantiau Cyfleusterau i'r Anabl	Gellir defnyddio'r Grant Cyfleusterau i'r Anabl ar gyfer addasiadau a chyfarpar sydd eu hangen er mwyn i rywun allu parhau i fod yn annibynnol yn ei gartref ei hun.
Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig	Mae Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig yn sefydliadau preifat dielw a elwir hefyd yn Gymdeithasau Tai sy'n darparu tai cymdeithasol cost isel.
Prosbectws Tai Cymdeithasol	Mae'n ofynnol i awdurdodau lleol nodi eu blaenoriaethau strategol ar gyfer defnyddio'r Grant Tai Cymdeithasol ac mae'r Prosbectws yn rhoi crynodeb o flaenoriaethau tai Ceredigion.
Rhentu Doeth Cymru	Mae Rhentu Doeth Cymru yn prosesu cofrestriadau landlordiaid ac yn rhoi trwyddedau i landlordiaid ac asiantau y mae angen iddynt gydymffurfio â Deddf Tai (Cymru) 2014.
Symiau Gohiriedig	Swm gohiriedig, yng nghyd-destun Cynllun Datblygu Lleol Ceredigion, yw taliad o swm cyfalaf gan ddatblygwr i'r Awdurdod Lleol yn lle darparu tai fforddiadwy ar y safle (lle mae'r awdurdod cynllunio lleol yn cytuno nad yw hyn yn bosibl) neu lle nad yw adeiladu unedau tai fforddiadwy cyfan ar y safle yn bodloni ymrwymiad llawn y datblygwr o dan y polisi tai fforddiadwy. Mae'r taliad yn gyfraniad at gronfa a weinyddir gan yr awdurdod ac a ddefnyddir i ategu datblygu tai fforddiadwy mewn mannau eraill yng Ngheredigion.
System Mesur Iechyd a Diogelwch ar gyfer Tai (HHSRS)	Mae'r System Mesur Iechyd a Diogelwch ar gyfer Tai (HHSRS) yn asesu 29 o beryglon tai a'r effaith y gallai pob un ei chael ar iechyd a diogelwch y rhai sy'n byw yn yr eiddo nawr ac yn y dyfodol. Os yw perygl yn risg difrifol ac uniongyrchol i iechyd a diogelwch person, gelwir hyn yn berygl Categori 1.
Tai Amlfeddiannaeth (HMO)	Mae tŷ amlfeddiannaeth yn eiddo sy'n cael ei rentu gan o leiaf dri pherson nad ydynt o'r un aelwyd ond sy'n rhannu cyfleusterau fel yr ystafell ymolchi a chegin.
Tai Cymdeithasol	Mae tai cymdeithasol yn dai sy'n cael eu gosod ar renti isel ac ar sail ddiogel i bobl sydd ag angen tai. Yn gyffredinol fe'u darperir gan Awdurdodau Lleol a Chymdeithasau Tai.
Tai Fforddiadwy	Yn gyffredinol, cyfeirir at dai fforddiadwy fel "perchentyaeth cost isel". Gall hefyd gynnwys tai ar rent am bris gostyngol neu ranberchenogaeth/rhannu ecwiti neu dai rhent canolradd/fforddiadwy.
Tlodi Tanwydd	Diffinnir aelwyd sy'n dlawd o ran tanwydd fel aelwyd sydd angen gwario mwy na 10% o'i hincwm ar danwydd er mwyn cynnal system wresogi foddhaol (fel arfer 21 gradd yn y brif le byw ac 18 gradd yn yr ystafelloedd eraill a ddefnyddir).
Tystysgrif Perfformiad Ynni (EPC)	Mae Tystysgrif Perfformiad Ynni (EPC) yn adroddiad sy'n asesu effeithlonrwydd ynni eiddo ac yn argymhell ffyrdd penodol o wella effeithlonrwydd eich eiddo.